

צ'בזטי מוזהר"ן

תנינא

דף כו.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה מז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמוח)

והלך לבטח עד שעבר על כולם. וזוהי ביני המשכיל הנמשל מאליו על כל המניעות וההסתרות ופיתוים שהם בחי' חומות שיש על אוצר של יראת שמים שבאמת אינם כלום. והעיקר לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה ובפרט המניעות בגשמיות כגון מחמת ממון או שמונע אותו ובניו והותנו או אביו ואמו וכו' וכיוצא, הם כולם במילים ומבטלים למי שלבו חזק ואמיץ להשי'. וגם אפי' גבורה של הגיבורים הוא רק מהווק ואומץ הלב [א] שיש לו לב חזק ביותר לרוץ בקשרי המלחמה כמובא בספרים [ב]:

מזי: [ג] סכנה גדולה לומר תורה, וצריך לזה יגיעה גדולה ואומנות יתירה שיוכל לשקול בפלס דבריו באופן שלא ישמע כ"א וא' מהשומעין כי אם מה שצריך לו לא יותר [ד]. ואעפ"י שהכל שומעין כל התורה שאומר, עכ"ז לא ישמע כ"א רק מה שצריך לכו. וכמובא על פ' [ה] וישמע יתרו, והלא כל העולם שמעו אלא יתרו שמעו וכו' (וזהו יתרו סח) כי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה שנכנס באזניו ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל [ו]. ומי שאינו יכול לומר תורה בבחי' זו אסור לו לומר תורה. כי כ"א וא' כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו דהיינו הקליפות הנכראים ע"י עבירות ח"ו, והם הדוחקים את העולם ועושים בלכול ודוחק גדול בשעת אמירת התורה, כי הרע הנ"ל של כ"א רוצה לבלבל. וזה שארז"ל (ברכות ו.) האי דוחקא דכלה מינייהו [ז], היינו מהרע של כ"א וא' שהם הקליפות כנ"ל. ואלו הקליפות רוצים ג"כ לינק מן התורה ויניקתם הוא רק מהמתרות דהיינו מה שא' שומע יותר ולמעלה ממוחו והבנתו זה בחי' מותרות ומשם יניקתם וזה בחי' רזי תורה שנמסר לחיצונים [ח] כי יניקתם רק מבחי' רזי תורה דהיינו ממה שהוא למעלה ממוח האדם כל אחד לפי הבנתו. על כן צריך החכם האומר תורה שיהי' לו אומנות הנ"ל שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו לפי מוחו והבנתו שאינו שייך לו כנ"ל, כדי שלא ליתן להם יניקה ח"ו [ט]. ודע שיש קליפה דקה שסמוכה להקדושה שזאת הקליפה הדקה יכולה לינק אפי' מגוף התורה בעצמה אפי' אם אין בה מותרות. והתיקון לזה כשמדברים מישועות ישראל שאז בורחת אותו הקליפה הדקה [י]. וזה בחי' מה שארז"ל (זבחים קטז) שיתרו בא והלך לו קודם מתן תורה, כי יתרו הוא בחי' הקליפה הדקה שבורחת כששומעת ישועות ישראל [יא]: והצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר תורה יותר מאימת ר"ה ויה"כ [ב]:

מח"י [יב] כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראין לו התרחקות. ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה ואין מניחין אותו כלל ליכנס לעבודת ה'. ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות. וצריך התחזקות גדול מאוד מאד¹ לבלי ליפול בדעתו ח"ו כשרואה שעוברים כמה וכמה ימים ושנים שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודתו ה' ועדיין הוא רחוק

מאד ולא התחיל כלל ליכנס לשערי הקדושה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדיין עוביות וגשמיות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת ה' איזה דבר שבקדושה אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין השי' מסתכל עליו כלל ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתנפל לפניו ית' שיעורוה בעבודתו ואעפ"כ עדיין הוא רחוק מאוד, מאד ע"כ נדמה לו כאלו אין השי' מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא ית' אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה, צריך התחזקות גדול לחזק עצמו מאד מאד ולבלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות כנ"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים כאשר שמענו מפייהם בפירוש שנדמה להם שהשי' אין מסתכל ופונה אליהם כלל מחמת שראו שזה זמן רב שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועובדים עבודת השי' ועדיין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתכל על זה, היו נשארים במקומם הראשון ולא היו זוכים למה שזכו. והכלל אהובי אחי חזק ואמיץ מאד, ואחוז עצמך בכל הכחות לישאר קיים בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתכל כלל על כל הנ"ל, או כיוצא בזה. ואם אתה רחוק מאד מאד ממנו ית' ונדמה לך שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו ית', עכ"ז כנגד זה תדע, שאיש כזה שהוא מנושם כ"כ, כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשי', היא גדולה ויקרה מאד מאד ואפילו נקודה קטנה מאד שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, כאשר תבין היטיב"י מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו' כמובא אצלנו [כ]. ועל זה ישמה מאד, ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מוזיק מאד מאד [כ]. ודע שתיכף כשאדם רוצה ליכנס בעבודתו ית' אזי תיכף היא עבירה גדולה [כג] כשיש לו עצבות ח"ו, כי עצבות היא ס"א (זהר נח עא). והשי' שונא אותה :

וצריך להיות עקשן גדול בעבודת ה', לבלי להניח את מקומו, דהיינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבור עליו מה [כד]. וזכור דבר זה היטב כי תצטרך לזה מאד כשתתחיל קצת בעבודת ה'. כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמיץ לאחוז עצמו לעמוד על עמדו, אף אם מפילין אותו ח"ו בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת ה' כידוע [כז], אעפ"כ עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת ה' ואל ינוח עצמו ליפול לגמרי ח"ו. כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בזה צריכים בהכרח לעבור בהם קודם שנכנסין בשערי הקדושה, וגם הצדיקים האמתיים עברו בכל זה. ודע שיש אחד שכבר הוא אצל הפתח של הקדושה והוא חוזר לאחוריו מחמת הביבלולים הנ"ל, או שאזי כשהוא סמוך אצל הפתח, אז

תורה אור
שמות יתרו יח (א) וישמע
יתרו כהן מדין חתן משה את
כל אשר צשה אלהים למשה
ולישאל עמו כי הוציא יקון
את ישראל מצרים.

¹ הכוונה לפיכך מחזק הגוף ללא כל תלוי הגבורה והוא שאלו גבור נכחי אע"פ שיש חזקים ממנו אלף שהוא לא ירח מנף
לחז עיניו ע"ז ל"ח סימן א' ח. וזהו איזה גבור הכובס את יצרו להיניו הכובס את פחד ליבו כי הלא הוא נכל
² עיני לעיל תורה רמז ותורה מנ תנינא ועיני טור א"ח סימן א'
³ בתקפא נרשם כאן בסעות סימן ג'
⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו.
⁵ עיני לעיל תורה ס' אות ז' ותורה קלד ותורה נט (אות ה' ד"ה וכל זה). ועיני שער מאמרי רשב"י משפטים
דף ק: שצדיק שנשמתו מבחי' אור המקיף יכול לומר סודות שרק הראוי יבין, הובא בבן יהוידע בברכות נז:
⁶ שמות יח א'
⁷ עיני ספר המדות ערך לימוד ח"ב אות ט אט נתבטל רצון התלמיד מפני רצון הרב או נתבטל הרגשותיו
סימן שמע. ע"ש. והרמז לזה שציון שם שמות רבה כט ד' (ובביאור בספר המדות המבואר)
⁸ פרש"י - פעמים שבני אדם יושבים רוחים ביום השבת שבאין לשמוע דרשה, ודומה להם כיושבים הדוקים.
⁹ עיני זוהר פנחס רמז. ואיראד וזוטא זוהר האזינו רצד: ופע"ח תצות פ"ג. ובאר היטב סוף הלכות תענית.
בחורבן הבית נמסרו רזי התורה לחיצונים, בית עולמים (לרבי יצחק חבר) על האיראד רבא זוהר נשא דף
קכה. ד"ה ר"ש פתח.
¹⁰ ועיני ספר המדות לימוד ח"ב אות י' שעי' שאינו שומע אלא השייך לנשמתו ע"ז בורחת הקליפה ע"ש.
¹¹ עיני ספר המדות הנ"ל ובמ"מ ציין לשמות רבה פרשה כט פסקא ה'
¹² אע"פ שכל בגלל שגמיע יסועות ויכאל משה רבנו סיפר לו יסועות מסוג אחר. והעבר רב אע"פ שהי רק לכו ולא שמוע
כמנוול נשפתי כהן שגמיע יח כז.
¹³ עוד עיני גם לעיל תורה קלד (שם מדכר מהפסג שפנס הכי ופלו על יניקת החיטונים)
¹⁴ בתקפא נרשם כאן בסעות סימן נא

מאמר סכנה גדולה לומר תורה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

רבנו מזהיר כאן מהסכנה הגדולה לומר תורה בצבור, כי יניקת הקליפות היא ממה שאדם שומע תורה שהיא למעלה מהשגתו ועל כן לא מוליד ממנה איזה מעשה טוב או עכ"פ מחשבה של רצון טוב.

ליקוטי הלכות

יו"ד הלכות לא ילבש הלכה א' (עפ"י תורה כט) כי הבגדים הם לבושים, הינו בחינת השכל התחתון שמלביש ומגביל את השכל העליון כנ"ל. וצריך כל אחד לראות, להתחזק, להשיג השגות לפי מדרגתו, כי בודאי בשהוא יכול להשיג השגה גדולה לפי מדרגתו אסור לו להסתפק עצמו בהשגה ושכל קטן שישג. ואפילו להפך, דהינו להסתכל למעלה ממדרגתו גם כן אסור, כמוכא בכמה מקומות. וזה בחינת האסור של לא יהיה כלי גבר על אשה, כי מי שיש לו שכל קטן והוא במדרגה קטנה, הוא בבחינת אשה, שהוא בחינת דעה שאינה מושבת. ולהפך מי שהוא במדרגה עליונה, הוא בבחינת איש, שהוא בחינת שכל מושב, כמוכא שם. ומי שהוא בבחינת אשה במדרגה קטנה, אסור לו להתלבש בטלית שאינו שלו, דהינו להסתכל למעלה ממדרגתו. וזהו, "לא יהיה כלי גבר על אשה", גבר זה בחינת החכם, בחינת גבר חכם בעו. וכלי גבר, זה בחינת הצמיונים והפלים שעל ידם מקבל החכם פני"ל, ואף על פי כן, אף על פי שהחכמה וההשגה כבר נצטמצמו בבחינת פלים מאחר שזכה זה להשיגם, כי בלא פלים אי אפשר לשום חכם בעולם להשיג, אף על פי כן למי שהוא במדרגה קטנה מפניו והוא בבחינת אשה, אסור לו להתלבש באלו הפלים, כי אסור להסתכל למעלה ממדרגתו כנ"ל.

הקדמה

רבנו בכמה תורות חוזר על הסכנה הגדולה שיש באמירת תורה ברבים. בתורה נט באות ה' מבאר שהמלמד צריך להיזהר לכלכל דבריו במשפט כמ"ש חכמים הזוהרו בדבריהם, ובאות ו' מבאר הסכנה שיש לרב מהרע של התלמידים שצריך לזה משפט, לכן צריך להיזהר מתלמיד שיש בו רע הרבה עד שהמשפט לא מועיל להינצל ממנו.

בתורה ס' אות ז' שוב מזהיר שכשעוסק לעורר בני אדם צריך לשמור עצמו מתלמידים שאינם מהוגנים שזה בחי' כותב על עור בהמה טמאה. אך א"א לבשר ודם להיות נשמר בעצמו שלא ישמעו תלמידים שאינם מהוגנים, והעצה לזה שיהיה לימודו וללמד לשמור ולעשות, שע"ז נחשב כאילו עשאו לחברו וכאילו עשאו לדברי תורה כמבואר בסנהדרין צט: וכשולמד כך אזי הקב"ה שומר אותו שלא יהיו דבריו נכתבין בזיכרון תלמיד שאינו הגון.

בתורה קלד כותב עבודה גדולה לומר תורה אפילו ליחיד כ"ש לרבים. ושם מבאר את הסכנה להרב האומר תורה שהוא בסכנה שתגבר בו התאוה הידועה, כי כשאומר באופן שהתלמיד לא מבין עד להתפעלות וששב בתשובה כמו יתרו², זה כמו ז"ל ואם התלמיד גם מבין טעות ועושה מעשה מכח הבנתו הזו אזי זה בחי' שהרב הוליד וולד פגום, והרי זה ניאוף ממש.

אמנם שם לכאורה יש עצה כשמלמד לתלמיד אחד, ילמד בהתקשרות כראוי לתלמיד, ויבאר לפי הכלי של התלמיד, ויבחון שהבין כראוי, כמו שכתב בעל ההפלאה³ שזה הפירוש אם הרב דומה למלאך תורה יבקשו מפייהו, כי מלאך עומד על מדרגה אחת ורק רב שמוכן לעמוד מהשגותיו ולרדת למדרגת התלמיד להסביר לו באופן שביין, רק ממנו תבקשו תורה.

¹ ר' עד טו שבט תשפ"א ירושלים

² כך משמע בפשוטות אע"פ שבפנים לא פרשנו אלא שאם נולד איזה דבר טוב משמיעת התלמיד זה כבר לא לבטלה, דהיינו אפילו אם רק רוצה לשוב.

³ פנים יפות (לבעל ההפלאה) (שמות לג כ') – מה שאחז"ל (חגיגה טו ע"ב) מאי דכתיב (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפייהו כי מלאך ה' וגו' אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפייהו ואם לאו אל יבקשו מפייהו, ענינו שאדם שהוא צדיק נקרא מהלך ומלאך נקרא עומד בדכתיב (זכריה ג, ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, והטעם כי האדם הולך ממדרגה למדרגה כמשאחז"ל (קנינים פ"ג מ"ו) ת"ח כל זמן שמזקנין דעתן מיושבת עליהם, אבל מלאכים עומדים במדרגה אחת לעולם, אמנם כשהרב שונה לתלמידו ורוצה להעלותו אם הרב רוצה לעלות אי אפשר לו, וצריך להיות עומד במקומו עד שיעלהו אליו, וזהו שאמר שצריך הרב להסביר לו פנים ענינו שלא ישים פניו לעלות למעלה, ואז לא יקבל תלמידו אלא מאחוריו אלא ישים פניו אליו אעפ"י שהוא מניעתו מלעלות למדרגה: (הובא גם בהקדמתו לספר המקנה אות מג)

אבל כשמלמד לרבים כיון שאינם דומים זה לזה בהבנה ובחריפות וטבע ובמידות אי אפשר, כי צריך חכמה גדולה מאד כדי לומר באופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לו וכפי הראוי לו.

גם בתורה יח תנינא הזהיר רבנו שמנהיג מפורסם יכול בחידושי תורה שלו שאומר ברבים לעבור את רצח נאף וגנב בכל רגע.

ועיין גם תורה לב תנינא שבחידושי תורה שמגלה יותר מדאי יכול לגרום לרוח קנאה שתגרום לפירוד קב"ה ושכינתיה עי"ש.

כאן בתורה מז תנינא הדגש הוא על יניקת החיצונים מהתורה שאומר הרב למעלה מהשגת התלמיד, כי כל אחד מעוונותיו נבראים חיצונים והם באים עמו לשמוע תורה מהרב, והם יונקים חיות להרע, מהתורה שלא התקבלה בכלי של התלמיד. כי שכשהרב לא אומר את התורה באופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לכלים שלו, אזי המותר שלא התקבל כראוי, קליפת הרע של התלמיד יונקת ממנה, ומפרשת לו לפי המדה הפגומה שלו, וזה יניקת הקליפות מהתורה ובחי' מסירת סודות תורה לחיצונים. כי מה שלא מבין הוא סוד לגביו. ואולי אפשר לבאר כי כתיב (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה דהיינו שיש קליפת ערמה על החכמה, ואת הקליפה נקל לתפוס (תורה יב) אבל היא בחי' נגה שאם התלמיד מקבל אותה בדעת אזי מעלה אותה לקדושה ועוזרת לו להבין את החכמה אבל כשהיא למעלה מדעתו אזי נתפסת לבדה בלא החכמה ומכניסה בו ערמוניות רעה (מלבי"ם משלי ח' יב). וכעין זה ביארו בגמ' סוטה (כ. וכא): טעם שאסור ללמוד אשה תורה שבע"פ.

קושיות

- א. צ"ע שרבנו לא מבאר כיצד אפשר לומר באופן שישתמע לכמה פנים עד שכל אחד ישמע רק הראוי לו וכראוי לו.
- ב. בשער מאמרי רשב"י¹⁷ כתב האריז"ל שרק צדיק שנשמתו מבחי' אור המקיף יכול לומר סודות תורה באופן שרק מי שראוי להם יבין אותם, וזו הסיבה שרק לרשב"י ניתנה רשות לגלות סודות הזוהר ולא לצדיקים שקדמו לו. ועיין פרי עץ חיים¹⁸ שהחיצונים בורחים ממקיף. וצ"ע האם לזה כוון רבינו.
- ג. וצ"ע אולי לזה התכוון רבנו במה שאמר בשיחות הר"ן אות ר' שהתורה שלו כולה הקדמות¹⁹, דהיינו שאמר אותן בבחי' מקיף שכל אחד יוכל לפרש לפי כוחו.
- ד. וצ"ע אולי הטעם שאמר רבנו (שיש"ק ח"א רלזו)²⁰ שמי שאומר שאינו מוצא את עצמו בדברי תורתו הוא אפיקורס, כי נמצא לדבריו שרבנו לא ידע לומר תורה באופן שכל אחד ישמע רק את הראוי לו.

¹⁷ שער מאמרי רשב"י - על זוהר פרשת משפטים שם דף ק: ד"ה בריה דיוחאי ידע לאסתמר' ארחוי כו' - דע כי נשמות הצדיקים יש מהם שהם מבחינת אור המקיף ויש שהם מן האור הפנימי וכל אותם שהם מצד האור המקיף יש בהם כח לדבר בנסתרות וסודות התורה דרך כיסוי והעלם גדול כדי שלא יובנו אלא למי שראוי להבינם והנה רשב"י ע"ה היתה נשמתו מצד האור המקיף ולכן היתה בה כח להלביש הדברים ולדורשן באופן שאף אם ידרשם לרבים לא יבינום אלא מי שראוי להבינם. ולכן ניתן לו רשו' לכתוב ספר הזוהר ולא ניתן רשות לרבותיו או לראשונים אשר קדמו לו לכתוב ספר בחכמה הזאת עם היות שודאי היו יודעים בחכמה הזאת יותר ממנו אבל הטעם הוא שלא היה בהם כח להלביש הדברים כמוהו וזמ"ש בריה דיוחאי ידע כו' ובוזה תבין גודל העלם ספר הזוהר אשר כתב רשב"י שאין כל מוחא ומוחא יכול להבין דבריו:

¹⁸ פרי עץ חיים - שער התפלה - פרק ב - ואין דבר שהוא דוחה את הקליפות כמו אור מקיף כנודע, כי אין הקליפה נאחו שם, כי לכן הוא עומד מבחוץ בבחי' מקיף, ואינו מתיירא מן הקליפות שיינקו ממנו.

¹⁹ ספר עץ חיים - שער מב פרק י"ג מ"ת - והנה הקליפות והחיצונים הם העומדין בין אור"פ אל המקיפין פניהם אל האור"פ של המל' ואחוריהם אל אור המקיף כי אין בהם כח להסתכל ולינק מן המקיף כי הוא גדול מהפנימי כנודע.

²⁰ עיין ליקוטי הלכות אור"ח הקדמת המחבר - דע, שכל הדברים שגלה רבנו זכרוננו לברכה, הם הקדמות חדשות לגמרי. ואם אמנם כלם בנויים ומיסודים על כל מצות התורה המקבלות בידיו מפקר, עם כל זאת הם הקדמות חדשות לגמרי. וכלם הם עצות ודרכים נפלאים להתקרב על ידם להשם יתברך כל אחד ואחד ממקום שהוא. ועקר הבונה לקימם בפשיטות כפי מה שציצאו מפיו בתמימות ופשיטות, אבל מעצם גשמיות גופנו ועכירת שכלנו, קשה וכבד מאד להכניס בלב האדם תמימות ופשיטות הדברים האלה, כי דעת כל אדם נוטה אחרי חכמות של העולם, שרבו מעקמין את הלב מנקדת האמת לאמתו בפשיטות ובתמימות, בפרט כי באמת לאמתו התמימות ופשיטות של דברי רבנו זכרוננו לברכה, עמק עמק מאד, עמק עמק מי ימצאנו.

שיח שרפי קודש ח"ו אות ד' - אם היה לבנו פתוח כלבן של ראשונים היינו יכולים לילף ולבאר כל התורה בלה שבכתב ושבעל פה על פי דרוש אחד שגלה בהשגתו הגבוהה והנעלמה מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, באשר נשמע מפיו הקדוש זכרוננו לברכה, ואם עדין לא זכינו לזה בעונותינו הרבים. עם כל זה כל מה שאפשר לחתר ולמצא בתורתנו הקדושה על פי יסודותיו הקדושים והנוראים מצוה עלינו לעסוק בזה בכל כחנו, כי כל מה שנופה לחדש בתורה על פי הקדמות קדושות שלו יהיו נמשכים ונתגלים על ידי זה מעיני הישועה לכל, עצות נפלאות והתעוררות נפלא ומוסר השכל אמתי להחיות נפשות רבות עד אין תכלית ואין להאריך בזה לעוסקים בדבריו הקדושים. (ליקוטי הלכות, הלכות ברכות הריח וברכות פרטיות ה, יב).

- ה. וצ"ע אולי מה שרבים נדמה להם שהתורה של רבנו גבוהה מדאי בשבילם זה הכשרון של רבנו להרחיק את מי שאינו ראוי, כי מי שלא חשוב בעיני העצות של רבנו לא יתאמץ להבין. וכך גם הגמרא נכתבה באופן שצריך מאמץ כדי להבין את המהלך כדי שלא יעסוק בה מי שלא ראוי.
- ו. וצ"ע אולי גם מה שרבנו גרם לעצמו מחלוקת¹⁷, זה חלק מהעניין הזה כדי להרחיק מי שלא ראוי לשמוע את התורות שלו. וגם ע"י מחלוקת אזי גם מי שנשאר כבר יש בהם מי שלא מבוטל לגמרי.
- ז. צ"ע לשון רבנו "סכנה גדולה לומר תורה", האם הכוונה "לומר" דייקא, אבל בספר אין את הסכנה הזו.
- ח. צ"ע שלא שמענו מרבי לוי יצחק זצ"ל שמי שאין בכוחו לעורר בתשובה את כל השומע אותו אסור לו לדבר, אלא להפך הרבה להוכיח את אנ"ש שצריך לדבר הרבה, ובפרט את רבי שמואל שפירא זצ"ל שמתבעו היה שתקן היה מוכיח על זה.
- ט. צ"ע שתחילה משמע מרבנו שכל מי שלא שומע את התורה כמו יתרו דהיינו שנשבר לבו ועושה תשובה זה בחי' של למעלה ממדרגתו, ואח"כ משמע שרק מה שהתלמיד לא מבין זה למעלה ממדרגתו. ונראה שכל איזה קצת טוב שנוגד מדברי הרב אפילו התעוררות רצון טוב, אבל בביטול, הצדיק מכוון גם אליו ורק מי שלא מקבל שום טוב מהדבורים אזי יש חשש שהקליפה תינק מזה והצדיק מכוון שהוא לא ישמע. אבל מי שמקבל ולא מקבל בביטול אותו משתדל הצדיק לשלח.
- י. צ"ע האם הכוונה לעצות של הצדיק או גם בחידושים בבחי' דרוש וקבל שבר, שאין בהם עצות למעשה. ונראה כיון שאמר רבנו בתורה סב מצוה גדולה לחדר את השכל הרי זו מצווה, נמצא בעצות מעשיות אזי מי שלא בא עמ"נ לעשות תשובה לקיים אסור לו לשמוע, וחידושים שאינם עצות אלא חידוד השכל מי שלא מבין אותם אסור לו לשמוע.
- יא. צ"ע מה הדמיון בין מה שאדם לא מבין שאסור לו לשמוע לבין רזי תורה שנמסרו לחיצונים. האם הכוונה למבואר בתורה קלד שכשלא מבין אזי כאילו הרב זרק טפי מח לבטלה, והנוק' דסט"א לוקחת ומולידה מזה שדין ורוחין. או כפשוטו שזה רזי תורה וסודות שהסט"א לומדת מהם להחטיא בני אדם. עיין בית עולמים (ביאור רבי יצחק חבר על אידרא רבא דף קכח.¹⁸) שמבאר דהיינו הך. ונ"ל שזה הטעם שאסור ללמד אשה תורה שבע"פ כי זה למעלה מהשגתה ורבנו מלמד כאן כלל שכל מה שאדם לומד למעלה מכוחו להבין אזי היצד"ר שלו לומד ומשתמש בזה לרע. ונ"ל שזה הפגם של חכמתו מרובה ממעשיו. כי זה לא רק שנשאר חכמה בלא קיום אלא החכמה יתירה מוזיקה כי מה שלא בא לעשייה דהיינו לתשובה אזי היצד"ר משתמש להרע או להתגאות או לקנטר או להצדיק עצמו ולפטור עצמו מעשייה.
- יב. צ"ע במה שמבואר שמשנה רבנו שלח את יתרו כדי שלא יהיה במתן תורה הרי גם ערב רב היו גרים ומה הבדל בינם ליתרו? החילוק כי יתרו היה גר שבא בלב שלם להתגייר, אבל הערב רב הגרות שלהם לא היתה שלימה כמבואר

¹⁷ ישיח שרפי קודש ח"א אות רלו – שמעתי מאבי (רבי נחמן מטולטשין), שפעם אחת נתקרבו אנשים חדשים אליו וזכרונו לברכה, והיה אומר לפניהם תורה גבוהה כדרכו וזכרונו לברכה, אחר כך ספרו לפניו על אלו האנשים שאומרים שאינם מבינים תורתו, כי מאי נפקא מינה להם בתורתו הגבוהה. כי הם צריכים תורה פשוטה ודברי מוסר פשוטים כפי מדרגתם הפשוטה והנמוכה, וחרה לו וזכרונו לברכה עליהם, ואמר אז: "מי שאומר שאינו יכול למצא עצמו בדברי תורתו, הוא אפיקורוס" כי באמת תורתו היא כלליות גדולה מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. (שם).

¹⁸ עיין חיי מוהר"ן סימן תא תב ועוד

¹⁹ בית עולמים (לרבי יצחק חבר) – על האידרא רבא וזהו נשא דף קכח ע"א – ד"ה ר"ש פתח כו' עד עלמין. – הזהיר כאן רשב"י שלא לגלות רזין עילאין למאן ולא איצטריך כמו שביארנו בארוכה בעז"ה בפ"י לאדרא זוטא גודל הפגם של מאן דגלי רזין שחטאו דומה ממש לחטא הוצאת ז"ל ר"ל שברית הלשון וברית המעור מכוננים זה בזה. והוא כי כל הסודות הם פנימיות מוחין דו"א כמש"ל ועיקר גילוי טיפה דמוחין הוא ביסוד ואינה מתגלה כי אם לנוקבא דיליה ולבאים בסוד ה' הצדיקים הגורמים זוג ז' ונוטלים חלקם משם והוא מ"ש בוהר דקוב"ה משיך עליהן חוט של חסד והוא טיפת חסד דגו יסוד והוא נק' רזא ג' אור של יום ראשון שמאיר מסוף העולם ועד סופו עד יסוד שהוא יומא דכליל כל יומין ונמשך מן הדעת עד יסוד ונודע כי בדעת הוא שם אהו"ה ג' טוב ומתגלה ביסוד ו' זעירא וז"ס וירא אלקים את האור כי טוב ואמרו ראה שאין העולם כדאי וגו' לצדיקים כו' והם צדיק וצדק וגם הצדיקים דלתתא נהנים מאור זה והוא ג' חו"ט וז"ש ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ואמרו בין מעשיהם של צדיקים ובין מעשיהם של רשעים והוא הסתרת הרזין ממאן דלא אצטריך שע"י שמגלה להם רזין הוא ממש פוגם באור המוחין דיסוד ומוציאו באתר דלא אצטריך והוא גלות התורה שנמסרו רזיה לחיצונים והוא ממש פגם שבירת הכלים שנפלו רפ"ח ניצוצות בקליפות ע"י גילוי האורות והתיקון היה שבאו בהעלם וכיסוי וזה ממש כוונת רז"ל באומרים אור שנברא ביום הראשון היה מאיר מסוף העולם עד סופו ראה שאין העולם כדאי עמד וגו' כו' והוא כידוע שהמלכים קדמאין כל א' היה כולל כל האורות של כל הספירות והוא מ"ש מסוף העולם כו'. וראה שאינו כדאי שע"י רוב האורות נשברו לכן אח"כ עמד וגו' ע"י התלבשות ומסכים וחלונות כמ"ש ולכן הקדים זה קודם גילוי אלו התיקונים עילאין ענין זה של מגלה רזין שהוא נתינת טעם לצורך אלו התיקונים. וכמ"ש והתחיל בפ' הולך רכיל שהוא נדרש על מגלה רזין כמ"ש הולך רכיל מגלה סוד ורכיל הוא מלשון וירגל בעבדין וע"ז אמר ואץ ברגלים חוטא שהוא ביסוד שפוגם בו כמ"ש והוא ג"כ מעין סוד עולם התווה שהיה מאורות העינים והעינים הם בחי' רגלין כמ"ש בכ"מ בסוד הלך אחר עיניו וז"ש מאן דלא אתיישב ברוחיה כו' וההוא מלה דשמע כו'. פ"י שאינו יכול להסתיר הטיפה העליונה והוא מסטרא דעולם התווה עלמא דשיקרא דשיקרא לא קאים כמ"ש למעלה ועולם התיקון הוא מו"ק יסוד דא"ק שנק' רוח ומלכין קדמאין לא היה בהם כי אם בחי' נפש לבד מס' דמלכות ולזה אמר דלא אתיישב ברוחיה ולא הוה מהימנא ולכן ההוא מלה דשמע אזיל בגויה כחזרא במיא. שאינו יכול לגנוז בתוכו ודחי אותה לבר לסט"א שהוא לבר מגופא שכל אחיזתם הוא בירכין לבר מגופא כמ"ש ויגע בכף ירכו ואמרו הני ברכי דרבנן כו' ונק' לבר שהרגלים הם למטה מן הפרסה שבאמצע כל פרצוף ומסלק האורות למעלה כמו שנת' במ"א באריכות ולזה נתן טעם משום דרוחיה לית רוחא דקיומא. שאינו מעולם התיקון אלא מעולם התווה שלא נתקיים מחמת גילוי האורות ויצאו ונפלו האורות לחוץ לקליפות וגם שנפלו לבי"ע שהם נקראים ג"כ לבר עולם הפירוד כידוע שא"ק הוא נשמה ואצילות גופא ובי"ע הם מלוושים ולכן הם נק' לבר מגופא:

בוזרר כז תשא דף קצב.17. בשער הפסוקים מבואר הערב רב היו מצרים שיוסף מל במצרים כז היה בהם קצת טוב כז היו הסיגים של נשמות ישראל שנתבררו מטיפי הדעת של אדם הראשון, ומשה רבנו הוציא אותם ממצרים יחד עם ישראל כז לא רצה לוותר על הקצת טוב שבהם אע"פ שידע שהם יהיו תקלה לעם ישראל ואע"פ שהקב"ה אמר לו שלא להוציאם. ויתרו היה בן מדין בנו של אברהם מקטורה המצרית ונשמתו מהטוב של קין (חומת אנך שמות יח ט).

יג. צ"ע האם כל הגרים כיון שהם מבחי' קליפת נגה כמבואר בשער הגלגולים (הק' לד) הם כמו יתרו או לא ועיין שבת קמו. שנשמות כל הגרים של כל הדורות היו בהר סיני ובטלה זוהמה מהן, או שיתרו שאני כז לא היה במתן תורה.

יד. צ"ע כיצד ישועות ישראל מברייח את קליפת נגה הרי אדרבה יתרו בא להתגייר כיון ששמע ישועות ישראל. ונראה לי כיון שמה ששמע שמצרים שהיתה המעצמה הגדולה בעולם נאבדה כמעט לגמרי ע"י ה' ועמלק עם השר שלו שהוא הס"מ בעצמו נוצח ונחלש ע"י ה', נמצא שה' הוא הבעל כח הגדול מכל האלהים, אבל עדיין נתן ממנו בע"ז, ורק סבר שה' גדול מכולם (כמבואר בדברים רבה ב' כח). אבל משה סיפר לו שמעיקרא כל מה שקורה בעולם זה רק לישועת ישראל, והיינו שה' משגיח ומנהיג את כל העולם לצורך טובת ישראל, זה גרם לו ללכת.

טו. צ"ע דלעיל הביא דוגמא לשמיעה כראוי מיתרו. ואעפ"כ כאן מבאר ששמיעת יתרו אינה שלימה כראוי ועדיין יש ממנה יניקה לקליפת נגה. ומדוע א"כ לא הביא ראייה לשמיעה כראוי ממשוהו אחר, האם אין דוגמא למי ששמע כראוי, הרי כל בני ישראל שמעו קבלת התורה ופרחה נשמתם מרוב התפעלות.

טז. איך אפשר לומר שיתרו ששמע ונשבר ליבו עד שעזב כל כבודו והתגייר הוא לא ראוי להיות במתן תורה, הרי אם רק ע"י ששמע קריעת י"ס ומלחמת עמלק בא להתגייר, קל וחומר כשיהיה במעמד הר סיני, שהוא הרבה יותר מאיים ומרתית, שיהיה שב בלב שלם? ונראה שמה שבא להתגייר היה מכח הבנת שכלו, אבל ביטול גמור לקבל דברים בלא הבנה לא היה לו, וכמבואר בתורה קבג שישראל סלקו את כל שכלם כדי לקבל את התורה.

יז. צ"ע כיצד מתגבר הצדיק על קליפת נגה שנמצאת בכל אחד ואינה אדם מסויים שאפשר לשלח אותו ע"י ישועות ישראל כגון אדם אחד ששומע ושב תשובה שלימה מחלק מדבורים אבל מחלקם לא מתעורר לתשובה שלימה לקיימם כראוי ונמצא שיש על ידו קצת יניקה לקליפת נגה מאותם דברים שלא שב עליהם כראוי, וכיצד הצדיק אומר תורה באופן שכל מה שישמע יעורר אותו לתשובה שלימה. שהרי אם ידבר מישועות ישראל לא יועיל שילך מהאדם הזה חלק וחלק ממנו ישאר. ואולי אין כזו מציאות כז או שנשמתו קדושה או נגה, אבל לא תערוכות, ואם יש כזו מציאות, אולי ע"י שישמע ישועות ישראל יתבטל ממנו הקליפת נגה, וזה בדוחק וצ"ע. ועיין תורה יג ותורה כ' שם מבאר רבנו שהצדיק משתמש בזכויות שלו כדי להכניע את הרע של השומעים אותו ע"ש.

יח. מה שהרב אומר למעלה מכח מוחו של התלמיד להבין, מזה יניקת החיצונים, וצ"ע הרי נעשה מקיף, וממקיף החיצונים בורחים. ואולי ששכל גדול נקרא מקיף רק כשיש לאדם התפעלות ממנו אלא שאינו מבין אבל כשהשכל למעלה ממחוזה גם להתפעל אזי יש ממנו יניקה. וצ"ע

יט. צ"ע אם אני לא מבין מדוע שהקליפה שלי כן תבין, עד שאומר שכל מה שלמעלה מהבנתי הוא בחי' מסירת רזי תורה לחיצונים. מה שלמעלה מהבנת התלמיד לא מביא לעשייה ולא לתשובה, ואם הוא דרוש וקבל שכר לא מביא לחידוד השכל, או לימוד לפלפל בה, אלא לכולם, וזה בחי' רזי תורה הנמסר לחיצונים, כז כל מה שלא נקלט בתלמיד הוא לא נאבד אלא הקליפות שהן הרע הנברא מעוונותיו שהם משחיתים שמהותם רע ותאוותם להרע, הם יונקים מהתורה הזו ערממיות להרע, כז (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה/18, החיצוניות של החכמה היא ערמה/21, שהיא קליפת נגה סביב החכמה, (עיין מלבי"ם שם שהערמה קליפת החכמה ותלוי בדעת האדם כיצד ישתמש בה, לשמש את החכמה או ח"ו להרע, ובלא דעת היא מחשבת מזימה להרע) והיא באה בנקל לאדם, לא כמו החכמה הקדושה שצריך סיוע לקבלה (כמבואר בתורה יב אות ב). וכשהתלמיד מקבל את דברי רבו, אזי איזה טוב נעשה מזה, והמצווה הזו מחזקת את המלאכים ומחלישה את הקליפות, אבל כשנזרקת תורה לבטלה, היא מחייה אותם, כז חיותם מהניצוץ הקדוש, לא ע"י הבנה, אלא עצם העובדה שיש להם ניצוץ קדוש, הם כבר לומדים אותו ומעוותים אותו כרצונם, כדרך הרשעים המגלים פנים בתורה, בתורה דייקא, כז צריך איזה בסיס לבנות עליו את השקר, והבסיס הוא רזי תורה שנמסרו להם. כז כל שקר חייב איזה קצת אמת לעמוד עליו (כמבואר בפרש"י במדבר יג כז ובסוטה לה). כז לשקר אין רגלים (שבת קד). וצ"ע אולי זה גם הפגם של חכמתו מרובה ממעשיו כז היותר ממה שעושה כיון שלא נכנס בכלי העשייה יש ממנו יניקה לקליפות. (ועיין בזה לקמן בהערה, מה שכתב בזה רבי יצחק חבר על האדרא דף קכח)

כ. צ"ע מה היא קליפת נגה האם מה שמחפש היתר דהיינו מסתפק בממצע בין מצוה לאיסור, או הטינה ובקורת שיש לו על הצדיק. או שהם עניין אחד זה נובע מזה? ונראה שג' קליפות הן מי שבא שלא על מנת לקבל ולא

¹⁷ זוהר כז תשא דף קצב. – תא חזי, תנינן קשים גרים לישראל כספחת בבשר החי, כל שכן אלין (ערב רב) דלא הוו גרים כדקא יאות.

¹⁸ עיין ב"ח על טור י"ד סימן רמו אות ז' – ו"ש במשנה (סוטה דף כ.) רבי אליעזר אומר כל המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות, מפרש בגמרא (שם כא:) כאילו מלמדה תפלות, מאי טעמא דכתיב (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה כיון שנכנסה באדם נכנסה עמו ערמונית, ופירש רש"י שמתוכה היא מבינה ערמונית ועושה דבריה בהצנע עכ"ל.

ועי"ש בטור בשם הרמב"ן – שאשה שלמדה תורה יש לה שכר בלא מצווה ועושה, אבל אעפ"כ צו חכמים שלא ללמד בתו תורה כיון שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד ומוציאין דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתם אמרו חכמים כל המלמד לבתו תורה כאילו מלמדה תפלות.

¹⁹ הגדרת המושג ערמה נראה שהכוונה – לכח חשיבה הבסיסי ביותר שיש לאדם עוד קודם למדמה לכן נקרא גם שכל היולאני (מזהר"ל) ועל ידי שכל זה האדם יודע לרמאות ולהערים על בני אדם בלי שישימו לב לכן תרגומו לפעמים בנכילו ולפעמים בחכמתא, והמלבי"ם פירש שהוא כח בנפש לשקול כל דבר טרם העשותו.

עמ"נ לקיים. אבל קליפת יתרו בא לקבל אבל לא בסילוק שכלו לגמרי, וממילא אחרי שמקבל אזי מה שלא מבין, מחפש היתר ולא עושה בביטול.

כא. צ"ע שכאן ועוד מקומות מזהיר שלא לומר דברי תורה, באופן שאפשר שהשומע ישמע למעלה ממדרגתו. ומאידך מבואר בחיי מוהר"ן¹⁷ שאמר שהתורות שלו הן כמו חביות של סמי רפואה יקרים ששופכים על החולה אולי איזה טפה אחת תכנס בפיו וירפא.

עד כאן הקדמה

תורה מזי' נטו]

סכנה גדולה לומר תורה אפילו ליחיד, כי צריך להרגיש את התלמיד, שלא לדבר למעלה מכח הבנתו¹⁸, ועיקר הקושי בזה לדבר לשנים ביחד שאינם שוים בכח הבנתם, וכ"ש לצבור, וצריך לזה יגיעה גדולה ואומנות יתירה אפילו צדיק אמת גדול, כדי שיוכל לשקול בפלס¹⁹ דבריו באופן שלא ישמע כ"א וא' כל אחד ואחד מהשומעים כי אם מה שצריך לו לא יותר [י"ח/ט] ואעפ"י שהכל שומעים כל התורה שאומר, עכ"ז לא ישמע כ"א רק מה שצריך לבד דהיינו רק מה שיעורר אותו לעשות תשובה, או אם הם איזה חידוש בבחי' דרוש וקבל שכו, אזי עכ"פ יהיה לו בזה תועלת דקדושה. כי מבואר בספרים²⁰ שכל אדם טובבים אותו המוני קליפות שנבראו מעונותיו, וכנגדם המוני מלאכים

¹⁷ חיי מוהר"ן - אות שצ - שמעתי בשמו זכרונו לברכה שספר משל נאה לענין מה שמרבה לגלות כל כך תורות נפלאות ומעשיות ושיחות נפלאות ונוראות, אף על פי שאינו נראה עדין שיעשו פעלתם בשלמות באנשי שלומנו כמו שהיה ראוי להם: וספר לענין זה ממלך אהד שהלה בנו יחידו ביותר עד שכל הרופאים משכו ידיהם ממנו ונתאשו מרפואתו. בתוך כך בא רופא מפלג בפקמה מאד ובקש המלך ממנו בתקנונים גדולים להשתדל עם בנו. והשיב לו האמת שרפואתו קשה ורחוקה מאד אף על פי כן אם יעשו עוד תחבולה אחת אזי אפשר דתפטר שיהיה לו רפואה, אף איני יודע אם לומר לה זאת התחבולה מחמת שהיא דבר קשה וכבד מאד. והפציר בו המלך מאד לגלות לו התחבולה: ואמר לו תדע שבנך הוא חולה מסכן מאד בתכלית עד שכבר אי אפשר לתן לו לתוף פיו אפלו טפה אחת מסממני הרפואות. אף איך שיש סממני רפואות יקרות באלה, אשר עלוהית אחת קטנה מאד עולה לסף אלפי אלפים, וצריך ללמלאת חביות מלא מסממנים היקרים האלה, ולקח בדליים מלאים מסממנים האלה ולשפך על בנך החולה. וממילא מובן שכל הסממנים היקרים האלה ילכו לאבוד לגמרי, אף על פי כן יתחזק גופו מעט על ידי זה. ואולי מתוף שישפכו עליו הרבה כל כך יכנס לתוף פיו גם כן איזה טפה על כל פנים, על ידי זה אפשר שיהיה לו רפואה: ותכף ומיד נתרצה המלך לזה וצוה לעשות כן ועל ידי זה נתרפא הבן מלך. והנמשל מובן ממילא שדיקא מחמת שאנו חולים מדבאים בחלי הנפש כל כך רחמנא לצלן. על כן מכרח הצדיק הרופא נאמן לשפך עלינו סממנים יקרים ונוראים מאד. אף על פי שלכאורה נראה שפמעט הכל הולך לאבוד חס ושלום, אף על פי כן ריח טוב קולט, וברבות הימים אולי נזכה לחטף מהם איזה טפה יקרה ונפלאה לתוף פינו ופנימייתנו, עד שעל ידי זה אולי יש תקנה לזכות הרפואה שלמה ברוחניות וגשמיות, אמן כן יהי רצון:

¹⁷ בתקפה נרשם כאן בסעודת סימן ו'

¹⁸ לא ידוע מתי והוכן נאמרה תורה זו.

¹⁹ וצ"ע אולי כלול בזה גם מה אמרו אנ"ש שלא לתת עצה מפורשת לחברו אלא רק לומר באופן כללי מה רבנו אומר בעניין, אבל העצה העיקרית היא שעפ"י ההקדמות של רבנו, ילך לשדה ויבקש עצה השייכת למדרגתו מהקב"ה.

עיין בספר המידות - ערך עצה א. אל תשאל עצה אלא ממי שיודע סתרי תורה:

עיין בחיי מוהר"ן סימן תל שרבינו נתן עצות מפורשות, אבל רק לא ציווה שמוכרח לקיימן, אלא רק כמיעץ (הובא גם בשיש"ק ח"ג תקל). אבל ממוהר"ת והלאה לא נתנו עיצה אלא הדרכה לפי רבינו והעיקר להתפלל.

עיין תמימי דרך מכתב כב ד"ה לא ידעתי מה להשיבך. ושם כג ד"ה עם כל זה לומר לו עשה כך. ועיין דבורי אמונה ח"ב יח. עוד עי"ש קלב ד"ה ידידי היקר. ועיין בספר בקוראי שמו מכתב לא. ועיין אמונת אומן לג ד"ה כך קבלתי. ושם ד"ה ואתה אחי. ושם ל' ד"ה קיצור הדבר. עוד שם כב ד"ה אודות השאלה.

¹⁹ בפלס - הפירוש לשקול בדיוק בבחי' לקלוע אל השערה ולא יחטיא. עיין בסוף תורה זו מה שכתב מוהר"ת - בכונה מדיקת דלג באמצע כי כל דבריו הקדושים היו בפלס ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות. ואפלו תבה אחת יתרה, הנה מדיקת עליה שלא לדבר או שלא להעתיק. כפי מה שהיה יודע על פי השגתו העצומה, שאין צריך לגלות זאת.

¹⁸ עיין לעיל תורה ס' אות ה' ותורה קל' ותורה נט אות ה' וד"ה וכל זה ועיין שער סמורי רשב"י שפסטיס דרך ק' שצדיק עשומנו בבחי' אור המקף יכול לומר סודות שוק הראוי יבין, הובא בן יחידע בכוחות זו:

¹⁹ עיין עבודת ישראל לרבי ישראל שבתאי מקוהניץ - כשהצדיק מלמד תורה לבני יתווסף אצלו ג"כ בהירות וקדושה יותר מקודם לזה אמר ואתה תצוה כאילו כתיב תצוה ויקחו אליך שמן זית יתווסף בך מדת חכמה עי"ז ונקרא שמן משחת קדש חכמה עילאה. כתיב נודע מהזוה"ק דצדיק כתיב כתישין עיין בתיקונים כי מדרך הצדיק ללמד תורה לרבים ואומר לכל איש ואיש כפי ערכו ונמצא דבור אחד לזה ודבור שני לזה והחיות רצוא ושוב אצלו מענין לענין וזה כדרך הכותש במכתשת מכניס ומוציא בוכנא באסיתא כן הצדיק מדבר דברי תורה וחוזר ומתדבק בשורשו וחוזר ואומר תורה עד שמתקן ומעלה את בני' לתורה ולעבודה והבן הענין.

²⁰ עיין בפתחי שערים לרבי יצחק חבר נתיב פנימיות וחיצוניות - פתח יד. וספר שערי הלשם ח"ב סימן א פ"ג - המלאכים בריאתם ועבודתם. לקמן

השומרים עליו מהם, ובכל מצוה ובעיקר תשובה וכל דבר שבקדושה שאדם עושה נותן כח למלאכים וממית קליפות, ולעומת זה כששומע תורה למעלה מכוחו לקיים ולהתעורר לקדושה אזי היא נותנת כח לקליפות כי היא כמו טיפי מח של הרב שנזרק לבטלה ונקלט ע"י הסט"א שיונקת ממנה כח להרע.

וכמובא בזהר על פ' פסוק [יא/כב] וישמע יתרו, ששואל והלא כל העולם שמעו כי קריעת ים סוף היה מפורסם בכל העולם שנחצו המים בכל מקום בעולם, ומלחמת עמלק/כג העמיד משה את החמה ונודע בכל העולם, ומתוך **אלא יתרו שמע** והתפעל ממה ששמע עד שנשבר לבו ובא להתגייר **וכו'** כמבואר בזהר {זוהר יתרו סח/כד} **כי רק שמיעת יתרו נחשב שמיעה שנכנס באזניו** לליבו וגרם לליבו להתפעל כל כך עד שנשבר לבו והחליט להתגייר **ושמיעת כל העולם** כיון שאע"פ ששמעו לא נתקבל בלבם בהתפעלות **אינו נחשב שמיעה כלל [כה/כז]** כי שמיעה בליבא תליא.

ומי שאינו יכול לומר תורה ביגיעה אמנות ומשקל כנ"ל **בבחי' זו** שיתקבל היטב בלב השומע ויתעורר בתשובה **אסור לו לומר תורה.**

והאריז"ל כתב בשער מאמרי רשב"י/כז שרק צדיק שנשמתו מבחי' אור המקיף יכול לומר סודות תורה באופן שרק מי שראוי להם יבין אותם, וזו הסיבה שרק לרשב"י ניתנה רשות לגלות סודות הזוהר ולא לצדיקים שקדמו לו. ועיין פרי עץ חיים/כח שהחיצונים בורחים ממקיף.

^כ ספתי יח א'

^{כב} **שמות פרק יח (א) וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו כי הוציא ידוד את ישראל ממצרים:** פרש"י – (א) וישמע יתרו – מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק (זבחים קטז):

רבי עובדיה מברטנורא – לכך אמר ששמע קריעת ים סוף שהלך הקול מסוף העולם ועד סופו שנבקעו כל מים שבעולם כדפי' רש"י לעיל בפסוק ויבקעו המים ומלחמת עמלק ג"כ הלך הקול ונתפרסם הדבר מסוף העולם ועד סופו שהעמיד להם משה החמה ביום המלחמה כדפי' רש"י לעיל בפסוק עד בא השמש....

שפתי כהן – וישמע יתרו כהן מדין. וכי לא שמע אלא יתרו והלא כל העולם שמעו שנאמר (שמות ט"ו, י"ד) שמעו עמים וגו', אלא יתרו ועמלק היו בעצה עם פרעה כשראה סופו של עמלק שלא הועיל בכל מה שעשה מכל מיני כישוף, ונער אחד מנערי בני ישראל קם עליו והרגו, אמר וי אין לי אלא להתגייר ולקבל עלי עול מלכות שמים ולישא מרום עיני, זהו וישמע נוטריקון וי שאו מרום עיניכם, עול מלכות שמים. וכן במדרש אמרו ז"ל (שמות רבה כ"ז, ו') כשראה יתרו שאמר הקב"ה להכרית את עמלק מעולם הזה ומעולם הבא תהא ועשה תשובה שכן כתיב למעלה כי מחה אמחה את זכר עמלק וגו' ואחר כך וישמע יתרו, אמר אין לי אלא לילך אצל אלהיו של ישראל עד כאן. נראה שהשמועה היא הארירה של מחה אמחה, ואמר, וי, שוכן מרום עליון, שדי מחול עונוי, יקבל תשובתי רחום וחונן:

^{כג} **צ"ע מה חרוש** היה במלחמת עמלק שגרם לו להתגייר? ועיין שמות רבה כו' ו' שיתרו ראה שהקב"ה איבד את עמלק מן העולם הזה והעולם הבא תהא ועשה תשובה.

ועיין ילקוט מעם לועז בשם תפארת הגרשוני, שיתרו חשש שלא יקבלו אותו כמו שלא קבלו את תמנע אחות לוטן אמו של עמלק אע"פ שהיתה נסיכה חשובה, אבל כשראה שאע"פ שהקב"ה שמר עליהם מכל צרה באה להם צרת עמלק הבין שזוה עונש על שלא קבלו את אמו של עמלק כי אם היתה מתגיירת לא היה נולד עמלק ממנה ומאליפ, לכן הבין שכן יקבלוהו להתגייר.

^{כד} **זוהר יתרו דף סח.** – מוקשה וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו וכי ר' יתרו שמע שהקב"ה קרע את הים לפני בני ישראל וכל העולם לא שמעו והא קתיב שמעו עמים ידגון הרי שכל העמים שמעו, ומתוך אלא כל עלמא שמעו ולא אתברו אלא כל העמים שמעו אבל לא הועיל להם כלום כי לא נשברו ולא נכנעו לפני הקב"ה, והא שמע ואתבר (דף סח): **ואתכפית מקמיה דקדשא ברין הוא ואתקרב לדחלתיה** והוא שמע ונשבר ונכנע מלפני הקב"ה ונתקרב ליראתו, וזו היא שמיעה באמת.

^כ עיין ספר המדות ערך לימוד ח"ב את ט' אם נתבטל רצון התלמוד לפני רצון הרב או נתבטל הרגשותיו סימן ששטע, עי"ש. והרמז לזה שציון שם שמות רבה כס' ד' (ובביאור בספר המדות התנאים)

^{כז} **ספר המידות** – ערך למוד חלק שני אות ט. כשהתלמיד שומע תורה מהרב ונתבטל רצונו כנגד רצון הרב, בזה ידע ששמע, כי כשלא נתבטל רצונו אף על פי ששומע אינו שומע. גם כשנתבטל הרגשותיו בשעת השמיעה, ידע גם כן ששומע:

מדרש רבה שמות – פרשה כט פסקה ד – ד"א אנכי ה' אלהיך ר' אחא בר' חנינא פתח בו (שם ג) שמעה עמי ואדברה (כמ"ש בעשרת הדברות עד) א"ר שמעון בן יוחאי אמר להם הקב"ה לישראל אלוה אני על כל באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם איני נקרא אלהי עובדי כוכבים ומזלות אלא אלהי ישראל א"ר לוי שני דברים שאלו ישראל מלפני הקב"ה שיראו כבודו וישמעו קולו והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו שנאמר (דברים ה) ותאמרו הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו וכתוב (שם) ואת קולו שמענו מתוך האש ולא היה בהם כח לעמוד שכיון שבאו לסיני ונגלה להם פרוחה נשמתם על שדבר עמהם שנאמר (שיר ה) נפשי יצאה בדברו אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקב"ה

^{כח} **שער מאמרי רשב"י** – על זוהר פרשת משפטים שם דף ק: ד"ה בריה דיוחאי ידע לאסתמר' ארחוי כו' – דע כי נשמות הצדיקים יש מהם שהם מבחינת אור המקיף ויש שהם מן האור הפנימי וכל אותם שהם מצד האור המקיף יש בהם כח לדבר בנסתרות וסודות התורה דרך כיסוי והעלם גדול כדי שלא יובנו אלא למי שראוי להבינם והנה רשב"י ע"ה היתה נשמתו מצד האור המקיף ולכן היתה בה כח להלביש הדברים ולדורשן באופן שאף אם ידרשם לרבים לא יבינום אלא מי שראוי להבינם. ולכן ניתן לו רשו' לכתוב ספר הזוהר ולא ניתן רשות לרבתי או לראשונים אשר קדמו לו לכתוב ספר בחכמה הזאת עם היות שודאי היו יודעים בחכמה הזאת יותר ממנו אבל הטעם הוא שלא היה בהם כח להלביש הדברים כמוהו וזמ"ש בריה דיוחאי ידע כו' ובוזה תבין גודל העלם ספר הזוהר אשר כתב רשב"י שאין כל מוחא ומוחא יכול להבין דבריו:

^{כט} **פרי עץ חיים** – שער התפלה – פרק ב – ואין דבר שהוא דוחה את הקליפות כמו אור מקיף כנודע, כי אין הקליפה נאחו שם, כי לכן הוא עומד מבחוץ בבחי' מקיף, ואינו מתיירא מן הקליפות שיינקו ממנו.

עתה יבאר מה גורם לאדם לשמוע למעלה ממדרגתו.

כי כ"א וא' כל אחד ואחד **כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו/כ"ב** דהיינו הקליפות הנבראים ע"י עבירות/ל' ח"ו, וסובבים אותו והם הדוחקים את העולם ועושים בלבול ודוחק גדול בשעת אמירת התורה, כי הרע הנ"ל של כ"א רוצה לבלבל את בעליו שברא אותו שלא יתעורר לתשובה מדברי התורה ששומע. **וזה שארז"ל** שאמרו רבותינו ז"ל בגמרא (ברכות ו.)/ל"א **האי דוחקא דכלה מינייהו** [ל"ב/ל"ג] הדוחק שיש בשעת שמיעת דברי תורה, כגון בימי לימוד הנקראים ימי כלה, שיושבים רווחים ונדמה/ל"ד להם שצפוף ודחוק, זה בגללם, היינו מהרע של כ"א וא' כל אחד ואחד **שהם הקליפות כנ"ל**. בשער הפסוקים תהלים יח/ל"ה מבאר שהקליפות הן זכר ונקבה דהיינו מזיקין ושדים, הנקבות שדים מפתים את האדם לעבירה. ואחרי שעבר אזי הזכרים מזיקין אותו. וצ"ע משמע שיש לפני העוון ויש שנבראו ע"י העוון. משמע שהשד מפתה לפני והמזיק נברא מהעוון ומזיק. אבל בין השדים ובין המזיקים הם זכר ונקבה אלא שבהזיק הזכר עיקר ובפתוי הנקבה עיקר. ולפי רבנו מבואר שגם הנבראים מהעבירות באים לפתות.

עתה יבאר שאותן קליפות שמבלבלות את האדם בזמן אמירת התורה הן יונקות ממה שהוא לא מצליח להבין.

עץ חיים – שער מב פרק י"ג מ"ת – והנה הקליפות וההיצוונים הם העומדין בין או"פ אל המקיפין פניהם אל האו"פ של המל' ואחוריהם אל אור המקיף כי אין בהם כח להסתכל ולינק מן המקיף כי הוא גדול מהפנימי כנודע.

כ"ב עיין תורה יג אות ג' ותורה כ' אות ה' שהצדיק כשמוריד תורה מעלה את נפשות השומעים ומכניע את הרע שלהם ע"י מטה זכויותיו. **ל נראה שרבנו מפרש מה שאמר אביי** "אינהו נפישו מינן" שאין הכוונה שהם רבים יותר מאיתנו, אלא שהם מתרבים ע"י העונות שלנו. כענין יצחק על הגמ' שם.

ל"א ברכות ו. – תניא אבא בנימין אומר אלמלי נתנה רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין אמר אביי אינהו נפישו מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא אמר רב הונא כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבנתא מימיניה אמר רבא האי דוחקא דהוי בכלה מנייהו הוי הני ברכי דשלהי מנייהו הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידיהו הני כרעי דמנקפן מנייהו.

עיין מתיבתא – קשה מה ענין המזיקים אצל דרשת תורה. ועיין ענף יוסף (ד"ה האי) בשם מלא העומר שיש אנשים שהולכים לדרשה אע"פ שאין דעתם לקיים מה שישמעו, ומוטב היה שלא יבואו ויהיו שוגגים ולא מזידים אבל המזיקים מפתים אותם שיבואו לדרשה כדי לרדן אותם כמזידים. ולפ"ז הדוחק לא מהמזיקים עצמם אלא שהם גרמו שיבואו רבים ויהיה דוחק. ויש מפרשים (עיין מנחם ונשמת חיים אבולאפיא) שהם גורמים לדוחק כדי שאנשים לא יבואו בגלל הדוחק, כי יודעים שאם יבואו יחזרו בתשובה.

אינהו נפישו מינן – עיין בפירושו הכותב על עין יעקב מביא סתירה בין הגמרא כאן שמדובר במזיקים למדרש במדבר רבה נשא יב ג' שם מבואר שהכוונה למלאכים. והעיון יעקב כתב שנחלקו בזה אביי סבר שמדובר במלאכים ורב הונא במזיקין. ועפ"י הסוד עיין לקמן בהערה שמבואר בשערי הלשם שסובבים את האדם מזיקים הרוצים להזיק ומלאכים השומרים על האדם מפניהם, ויש מלחמה תמידית ביניהם. וכן כתב בפתי שערים לרבי יצחק חבר נתיב פנימיות וחיצוניות – פתח יד.

עיין ביאור עיני יצחק (רפפורט) לגמ' שם שכתב "אינהו נפישו מינן" הכוונה שהם מתרבים מהעבירות שלנו.

^{כ"ב פרטי} – פסטים שבני אדם יושבים רווחים ביום השבת שאין לשמוע דרשה, וזוהי להם כיושבים דוחקים.

ל"ג עיין ספר שערי הלשם ח"ב סימן א פ"ג – המלאכים בריאתם ועבודתם – אות ג) ובאמת הנה יש להם להמלאכים עוד עבודה גדולה רבה בכל עולם ועולם מהעולמות ב"ע. והיינו כי הנה יש להם מלחמה גדולה רבה ועצומה עם הס"מ הצורר ובכל חיילותיו ותולדותיו. משחיתים מזיקים הרבה מאד. אשר חפצם תמיד להחריב העולם. ועומדים על ישראל תמיד להרע ולהשחית רח"ל והם רבים מאד ע"ד שאמרו. ברכות ו' א'. אלמלי נתנה רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין. וקיימו עלן כי כסלא לאוגיא. כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבוותא מימיניה. שנאמר יפול מצרך אלף ורבבה מימינך. וכן הוא ער"ז למעלה הם רבים אין מספר. וכל מלאכתם הוא לחבל ולהשחית ולבלוע את ישראל רח"ל. אלא שישנם כנגדם עירין קדישין. חשמלי זוהר. תקיפי שרפים. מלאכים הרבה קדושים ונוראים. שעומדים כנגדם לדחותם ולבטלם בכל האפשרי. והם במלחמה גדולה תמיד. ויש להם יגיעה רבה בזה. וכל חווקם ותוקפם הוא במעשים טובים דישאל. וכן גם כאשר מרגישים איזה מחשבה טובה מישראל. כי הרי תיכף באותו רגע ממש. כאשר נעשה למטה איזה מצוה ודבור ומחשבה טובה. הנה מעורר למעלה. בקדושת אורו ית"ש. ונמשך להמלאכים אותו הזוהר אור. שהוא שורף כל טומאה וזהמא רע. ובוה הנה מתחדשים המלאכים קדושים בתוקף ועוז תמיד לדחותו לבטלו בכל האפשרי ועכ"פ הוא כי הנה אלפי רבבן מלאכים קדושים הם תמיד במלחמה גדולה עצומה עם הס"מ וחיילותיו. והם ביגיעה גדולה בזה. וכל מצוה ומעשה טובה דישאל היא להם חיי רוחם ושמתם בזה אין לשער כי רק זה הוא כל כלי זיינם.

ל"ד כן פרש"י שנדמה להם שדחוק. אבל צ"ע ע"ש בגמ' שגם הבגדים של ת"ח בלאי הבגדים של תלמידי חכמים זה על ידם, ואם זה רק דמיון כיצד בלא הבגד בפועל. ואולי הם מתלבשים בבני אדם וגורמים להם להכשל באיזה דבר או זה בזה והבגדים נקרעים.

ל"ה שער הפסוקים תהלים פרק יח – בני נכר יבולו ויחרגו ממסגרותיהם: – והענין הוא במה שנבאר הקדמה אחת, בענין הקליפות. דע, כי הקליפות הם זכר ונקבה, ומהם נמשכים ב' בחינות, האחד, הם נקראים מזיקין. והב', נקראים שדים.... **דע, כי בתחלה**, הכחות הנמשכות מצד הנקבה, הם יורדות ומסיתות, ומפתות את האדם לחטא, כי אין כח הפיתוי נמצא, אלא בנקבות, שמצד לילית. כמש"ה, כי גפת תטפנה שפתי זרה וגו'. ואלו נקראים שדים, כי כונתם להדבק עם האדם, לפתותו ולהחטיאו, ואינם מזיקים אותו. ואחר שנתפתה האדם אחריהם, אז מתחברים כחות הזכרים הנקראים מזיקין, אשר בידם החרב להזיק, וממיתין את האדם. כי כן הוא טבע העולם, שהזכרים עושים המלחמה, ולא הנקבות. ונמצא, כי בבחי' הפיתוי, העיקר הם הנקבות.

ואלו הקליפות/^ל נוסף לזה שבאים לבלבל, הם **רוצים ג"כ** גם כן/ל^ו **לינק מן התורה** כי חיותם מניצוץ קדושה, וגם כדי לדעת חכמה ולהשתמש בה להרע, לכן לימודם נקרא יניקה. **ויניקתם הוא רק מהמותרות של התורה ששומע דהיינו מה שא' שומע יותר ולמעלה ממוחו והבנתו זה בחי' מותרות ומשם יניקתם/**^{לח} כי מה שהתלמיד לא מבין, אזי הרע שלו מסביר לו, לפי מדתו ותאוותו הרעה, שמוצא במותרות פתח להתחזק ברעתו או עכ"פ להישאר בה ולא לשוב ממנה. או כיון שלא נקלט אצל התלמיד הוא בחי' טפת מוחין לבטלה, ונוק' דסט"א יולדת מזה עוד קליפות שדין ורוחין.

עוד מבואר באידרא זוטא/ל^ט שע"י גילוי סודות מקבלים החיצונים כח לעשות הריגות עוד אולי יתבאר עפ"י תורה יט תנינא שעיקר מלחמת עמלק והקליפות הוא נגד מצוות מעשיות, כי בקדושה לא מדרש עיקר אלא המעשה ועל זה הוא נלחם ועומד להפריד בין י-ה לו-ה שבשם, לתת חשיבות רק לשכל ולמנוע שלא ירד לעשייה. לכן כאן כל חכמה שלא בא לעשייה מזה הם מתחזקים.

נמצא שהקליפות הנבראים מעוונות האדם מקיפים אותו תמיד, ואע"פ שאין להן גוף גשמי, בזמן ששומע תורה מהרב הן גורמות לדמיון/מ של צפיות ודוחק, ועי"ז גורמים לבלבול והיסח הדעת, כדי שלא יתעורר לתשובה, ואזי התורה ששומע נחשב לגביו למעלה מהבנתו, והם יונקים ממנה חיות להרע. (ומסתמא גם עולים ומקטרגים עליו ששמע תורה ולא התעורר ממנה לתשובה.)

וזה דהיינו מה שנתבאר לעיל שקליפה יונקת מהדבור של הרב שהתלמיד שומע ולא מבין, זה בחי' רזי תורה דהיינו סודות/מא תורה **שנמסר לחיצונים [מב]/מג** **כי יניקתם רק מבחי' רזי תורה כי רזי**

^{לו} **במנחת יהודה** (פתייה) עמ' קז כתב שמה שאמרו חז"ל שמחורבן בית המקדש נמסרו רזי תורה לחיצונים הכוונה לסט"א הנקראים קליפות ולא לאלו המשחיתים דהיינו רוח רעה הנכנס בבני אדם.

^{לז} **רוצים גם כן לינק** – פירשתי דהיינו לבד ממה שרוצים לבלבל. אבל אפשר שהכוונה שגם הם רוצים לינק דהיינו ללמוד יחד עם התלמידים. אלא הלימוד שלהם נקרא יניקה כי אינו לקיים אלא לדעת חכמה ולהשתמש בה להרע. וכמו שמצינו בשדים שיש בהם תלמידי חכמים כמבואר בתורה כח. וגם כנ"ל במנחת יהודה שהמשחיתים אין להן תאוה אלא להזיק, אבל הקליפות יש להם גם רצון לידע תורה.

^{לח} **צ"ע מדוע יניקתם רק מהמותרות ולא גם ממה שהתלמיד כן מבין?** אמנם מצינו כעין זה בז"ל שמה שמתקבל בבלי של נוק' אין בו אחיזה לחיצונים, אבל ז"ל כיון שנורק לחוץ בלא נוק' אזי קולטת אותו הנוק' דסט"א ויולדת שדין ורוחין.

^{לט} **אידרא זוטא** וזה האזינו רצד: – **במתניתא דילן תנן** כתיבא עליו שלטו למדנו, **כאילו קטיל** גוברין נחשז לו כאילו הכג אנשים, לפי שעל ידי גלוי הסודות החיוניים מקבלים כח להכריז בני אלם, וכאלו פלח לעבודה זרה ונחשז לו כאילו עזר עבודה זרה, וכלא בחד קרא והכל כמו צפסוק אחר, דכתיב לא תלך רכיל בעמך לגלות סודות, לא תעמוד על דם רעה ר"ל שלא תגלו ספיכת דמים, אפי' יהו"ה ולא תחליף אותו בעבודה זרה, מאן דעבר על האי רישא דקרא מי שעונכי על לאש הכתוב שולך ככיל ומגלה סוד, כאילו עבר על פלא נחשז לו כאילו עכר גם על ליתיה ועבודה זרה.

^מ **כך נראה מפרש"י** שהוא רק דמיון, אבל עי"ש שגם בלאי הבגדים של תלמידי חכמים הוא מהם, וזה משמע חיכוך ממש אע"פ שאין להם גוף וצ"ע.

^{מא} **רו היינו סוד** – וצ"ע מדוע נקטו חז"ל בעניין זה לשון רו דווקא.

^{מב} עי' וזה פנחס רבו. ואידרא זוטא וזה האזינו רצד: ופתי' חשת פ"ג. ובאר היטב סוף הלכות הענין. בתורבן בית נוסחו חז' התורה לחיצונים, בית עולמים (לרבי יצחק חבר) על האידרא רבא וזה נשך דף קכח. ד"ה ר"ש פתח

^{מב} **וזה פנחס דף רמד**. – **אמר רעיא מהימנא, מאן דמזולזל בפירורין דנהמא** מי שמזולזל בפוררים של לחם, **ווריק לון באתר דלא אצטרף** וזורק אותם במקום שאינו ראוי, **האי העניות ורף אחריי כמו שכתוב לעיל בזהר, כל שכן מאן דמזולזל בפירורין דמוקא** כל שכן מי שמזולזל בפוררים של המוח, **דאינון טפיין דרוע** שהם טפות של זרע, **דוריק לון בארעא** שזורק אותם על הארץ, **ר"ל שמשחית דרכו על הארץ ודאי שיעשש בעניות רח"ל, דאתמר בהון שנאמר בהם, כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, או דוריק לון או שזורק את הטפות בנדה, או בבת אל נכר, או בשפחה, או בזונה.**

וכל שכן וכל שכן מאן דמזולזל בפירורין דנהמא דאורייתא וכל שכן מי שמזולזל בפוררי לחמה של תורה, דהיינו שמוסר סתרי תורה למי שאינו הגון, שהוא חמור יותר מהוצאת זרע לבטלה, **דאינון** שהם הסודות הנאמרים בענין קוצי אטון ותגי אטון קוצי האותיות ותגי האותיות, **דאתמר עלייהו שעליהם נאמר (מס' אבות פ"א משנה י"ג) כל המשתמש בתגא חלף פי' שנענש במיתה בידי שמים.**

כל שכן מאן דמסר רזין דאורייתא כל שכן מי שמוסר סודות התורה, **וסתרי קבלה, וסתרי מעשה בראשית, או סתרי אטון דשמא מפרש** או סתרי אותיות של השם המפורש, **לאנשים דלאו אינון הגונים** לאנשים שאינם הגונים, דהיינו דשליט עלייהו יצר הרע אשה זונה ששולט עליהם היצר הרע שהוא סוד אשה זונה, **דאתמר עליה שנאמר עליה, כי בעד אשה זונה מי שבא על אשה זונה, עד כפר לחם על ידי זה יבא עד כפר לחם, ר"ל שישתכח ממנו התורה הנקראת לחם, ומפרש ולית לחם אלא כ"ב אטון דאורייתא** ולא נקרא לחם אלא הכ"ב אותיות התורה, כנגד לחם חטה"ש שגוי' כ"ב, **ולית כפר** ואין הכונה מש"כ "ככר" אלא אפילו הלכה אחת שלא ידע אותה כראוי. (מפרשים)

אידרא זוטא וזה האזינו רצד: – **בהאי אודנא תליין רזין עלאין** גם כאלו של ז"א תלוים סודות העליונים, **דלא נפקין לבר שאינם יולאים לחוץ, בגין כף היא עקימא** לגו ולכן האזן היא עקומה מצפנים, **דהיינו השגילים שכאלו הם עקומים, ורוא דרזין סתימין ביה** ועל ידי זה סודי הסודות נשארים סתומים בה, לכן ווי' להווא דמגלה רזין או למי שמגלה סודות התורה לשאינם ראויים, **ובגין דהאי אודנא כניש רזין ולפי שאזן ז"א אוספת ועולצת בתוכה את הסודות, ועקימיותא דלגו נטיל לון והעקמימות שכפנים לוקחת וסומרת אותם, לא גלי רזין לאינון דעקימין בארתייהו** לכן אין הקב"ה מגלה סודות התורה לאלו שהולכים בדרך עקלנות, **דלא עקימין** אלא לאלו שאינם עקומים כדרכם, **הדא הוא דכתיב** זהו שכתוב **סוד יהו"ה ליראיו** הקב"ה מגלה סודו ליראיו, **ובריתו להודיעם** על ידי ששומר אות במית קדש מודיע להם סודו, והיינו דנטילי ארחוי שלוקחים לרכו והולכים בדרכי ה', (ה"ג יה"ר) **ונטרי מלין** והם שומרים דכרי הסודות.

דאינון דעקימין בארתייהו ואלו שהולכים בדרך עקלנות, אם שומעים אזהרה דכך סוד נטילי מלין ועיילין לון בבחילו הם לוקחים ומקבלים את דכרי הסודות ההם, וממניסים אותם במהירות ובנבילות, **ולית בהו אתר לאתעבבא** אבל אין בהם מקום להעבב, כי מיד מגלים אותו לאחרים, **וכל נוקבין אחרנין מתפתחין ביה** וכל הנקבים האחרים

תורה, לאו דווקא סודות ממש, אלא דהיינו ממה שהוא למעלה ממוח האדם כל אחד לפי הבנתו כי כל מה שעדיין אין לו כלים להבין נקרא סוד לגביו. והוא בחי' רזי תורה כי מה שלא מכוון לנוק' הם בחי' נשמות גבוהות יותר ממה שנקלט בנוק' וכמבואר בספרים בעניין חטא הז"ל/מ"ו וכשהרב מדבר למעלה מהבנת התלמיד, זה כמו שלא מכוון לנוקבא אלא לבטלה.

וצ"ע כנ"ל האם גם מה שיש בכוחו להבין אם יתרכז אבל מחמת הבלבול לא הבין יש יניקה? ואת"ל שכן האם גם כשהבין אבל לא התעורר לתשובה כיתרו זה נקרא למעלה ממוחו ויש להם יניקה. ונ"ל שהרב חייב להרגיש את התלמיד עד כמה כרגע הוא יכול לקלוט, אבל כשהתלמיד קולט אע"פ שלא מתעורר בתשובה כיתרו אם התעורר לאיזה טוב אפילו רק שרוצה לרצות זה כבר בחי' טוב שנולד מדברי הרב ואינו פגם.

על כן צריך החכם האומר תורה שיהי' לו יגיעה אומנות ומשקל בפלס הנ"ל שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו לפי מוחו והבנתו שאינו שייך לו כנ"ל, כדי שלא ליתן להם יניקה ח"ו, משמע שכולם שומעים, אבל מי שלא ראוי לא נכנס באזניו, וכן לכל אחד מה למעלה מהשגתו, לא נכנס באזניו. ובספר המדות [מ"ה/מ"ו] כתב שע"י שהתלמיד שומע רק השייך לו אזי הקליפה בורחת ולא יכולה לשמוע, ונראה הכוונה שמה שלא נכנס באוזן התלמיד, מזה הקליפה יונקת, אבל כשאין לה ממה לינק, היא בורחת.

ודע שיש קליפה דקה/מ"ו שסמוכה להקדושה והיא ממצע ותערובת טוב ורע, דהיינו קליפת נגה/מ"ב שזאת הקליפה הדקה יכולה לינק אפי' מגוף התורה בעצמה אפי' אם אין בה מותרות דהיינו שיש לו יניקה לחזק קליפת נגה, גם מדיבור שהוא כן במדרגת הבנתו. כי קליפת נגה היא בחי' ממוצע בין הטומאה לקדושה, ואינה קדושה ממש, לכן בקבלת תורה או שמיעת תורה מצדיק היא יונקת כח לקליפת הנגה. כי תורה לשון הוראה כיצד לחזור בתשובה, דהיינו הוראה שכל המעשים יהיו מצווה, אבל קליפת נגה היא בחי' כל מה שמותר, דהיינו לא מצוה ולא אסור. והיתר הוא גם קליפה, וכחז"ל שהזהירו שאפשר להיות נבל ברשות התורה/מ"ט. ולקמן היא יתרו לשון יתר והתר, ומותר שכשמכניסים בו יוד חכמה מבינים שהוא מיותר/כ"ו ומזיק, כמו אותם אנשים שאומרים שאין צורך להחמיר יותר ממה שהתירה התורה. כי אע"פ שרבנו

דהיינו של הענינים והחוטם נפתחים על ידו, ר"ל הוא נתעורר גם בזמנו ענינו וחוטמו לגלות הסודות, עד דנפקין מלין בנוקבא דפומא עד שזולאים זכרי הסודות נקב הפה, ומגלה אותו לאחריים, כי לון מעורר לכוון, ואלין אקרין חייבי דרא ואלו נקלאים רשעי הדור, שנואי דקדשא בריך הוא שהקב"ה שונאם, במתנייתא דילן תנן זכרייתא שלנו למדנו, פאילו קטיל גוברין נחשב לו כאילו הרג אנשים, לפי שעל ידי גלוי הסודות החוטמים מקבלים כח להרוג בני אדם, ופאילו פלח לעבודתה ירה ונחשב לו כאילו עבד עבודה זרה, וכלא בחד קרא והכל כמו כפסוק אה, דכתיב לא תלך רכיל בעמך לגלות סודות, לא תעמוד על דם רעהו ר"ל שלא תגרום שפכת דמים, אגני יהוה ולא תחליף אותי בעבודה זרה, מאן דעבר על האי רישא דקרא מי שעובר על ראש הכתוב שהולך רכיל ומגלה סוד, פאילו עבר על פלא נחשב לו כאילו עבר גם על ליחה ועבודה זרה.

זכאה חוליקהון דצדיקייא אשלי חלקיהם של הצדיקים השומעים ומכסים את הסודות דעליהו כתיב שעליהם נאמר, ונאמן רוח מכסה דבר ומפסג נאמן רוח ודאי זכונה קראם הפסוק כלשון נאמן רוח, דהא רוחא דלהון מאתר עלאה קרישא אשתליף כי הרוח שלהם ממקום עליון קדוש, דהיינו מן המלכות הנקראת אמונה, נשפך ונחלב, ונגין כך נאמן אקרין ולכן הם נקראים נאמן רוח על שם שורשם, והשכינה מסייעת להם שיהיו מן המכסים זכר,

מ"ד צ"ע כי שם מה שמכוון לנוק' אזי אע"פ שלא הכל נקלט אין בזה חלק לסט"א. ואילו כאן אפילו רק חלק מדבריו. ואולי כי דנים בכל דין תורה בנפרד, ולא בכל הדרשה.

^{מ"ו} ועיין ספר המדות לימוד ח"ב אות א' ש"ע שאנו שומע אלא הסיך לנסטנו ע"ו תורת הקליפה, ע"ט.

^{מ"ז} ספר המדות – ערך למוד חלק שני אות י. בשעה שהתלמיד בא לשמע תורה מפי הרב, אזי גם הרע של התלמיד, הינו הקלפות שנבראו על ידי הרע שלו, באים גם כן לשמע ולינק, אבל על ידי שכל תלמיד אינו שומע אלא השיך לנשמתו בנוצר לעיל, על ידי זה בורחים הקלפות ואינם יכולים לשמע.

מדרש רבה שמות – פרשה כט פסקה ה' – ד"א אנכי ה' אלהיך הד' (ישעיה מג) אנכי הגדתי והושעתי והשמעתי וגו' אנכי הגדתי למצרים שברחתם כדי שישמעו וירדפו אחריכם ויטבעו בים שנאמר (שמות יד) ויגד למלך מצרים כי ברח העם והושעתי אתכם שנאמר (שם) ויושע ה' ביום ההוא את ישראל והשמעתי לעובדי כוכבים שנאמר (שם טו) שמעו עמים ירגזון ואין בכם זר שנאמר (שם יח) וישלח משה את חותנו מיד בחדש השלישי ואתם עדי נאם ה' ואני אל אנכי ה' אלהיך:

^{מ"ח} קליפת נגה נקראת דקה מצד המהות שלה, שההבדל בינה לקודש הוא דק, לכן לפעמים קשה לברר אותה, אבל היא רחבה מאד מצד שכוללת שטח רחב מאד של היתר שצריך להתקדש בו. והיא עיקר המגרש שבו נמצאת הבחירה שלנו יום יום, וכמבואר בתורה יט שעיקר בנין הקדושה הוא ע"י שמעלים את קליפת נגה לקדושה.

^{מ"ט} נגה היא הקליפה הרביעית מארבע קליפות טמאות שראה יחזקאל, וכמ"ש ונגה לו סביב. והיא נקראת דקה כי הג' הטמאות אין להם תיקון אבל הרביעית אפשר להעלותה לקדושה, והיא העור הדק שבברית מילה לא מסירים אותו אלא פורעין ומצרפים לקדושה.

^{מ"ט} רמב"ן על ויקרא פרק יט פסוק ב – והענין כי התורה הוזהרה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והייק, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר כמו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הזכיר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה:

^{נ'} מותר – כשמכניסים בו יוד חכמה מבינים שהוא מיותר.

אמר בתורה מד תנינא/כא שחומרות אין צריך, אין הכוונה להיות, אלא הכוונה לא להחמיר לצאת דעת כל הפוסקים בכל הלכה. אבל בוודאי שההיתר כגון אכילה רבה ותענוגים ומצוי כתרנגול וכו', ורדיפת ואסיפת ממון ורדיפת כבוד, אין בזה איסור תורה וגם לא איסור דרבנן, ואעפ"כ מצוה לברוח מזה, כמו שאמרו חז"ל (יבמות כ). קדש עצמך במותר לך, דהיינו שעיקר התשובה היא במה שמותר, כי המותר והרשות היא הרשת שבה תופס הס"ט את האדם ומשם מפילו לעבירות ממש כמבואר במבוא שערים/כב שג' קליפות בורחות מהמקיף והחשמ"ל, ואעפ"כ יונקות מהקדושה ע"י קליפת נגה (וכן מבואר בתורה יט).

הביאור בזה כי תלמיד שבא לשמוע את הרב ואין כוונתו לקבל ולקיים אזי הרב יכול לומר את התורה באופן שלא יכנסו הדברים באוזניו, אבל תלמיד שבא לשמוע, אבל לא מסלק את שכל עצמו אלא מקבל עם בקורת, א"א לומר שבאופן שלא ישמע, אלא רק לגרום שלא יבוא לשמוע.

והתיקון לזה כשמדברים מישועת ישראל דהיינו ממעלת עם ישראל שכל העולם נברא בשבילם, וכל מה שנעשה עם הגויים גם זה הכל רק לצורך התיקון של ישראל שאז בורחת אותו הקליפה הדקה [ג/יג] אולי כי קליפת נגה מהותה היא הממוצע, ולא טובל את האפליה לטובה ונשיאת פנים לעם ישראל, וכ"ש כשאומרים שהישועות שהקב"ה עושה לישראל הן כיון שישראל הם עיקר כוונת הבריאה, שכל העולם נברא בשבילם וכולו מתנהל רק לצורך תיקונם/יג.

ואולי הכוונה גם לתלמיד שכיון שאין לו ביטול גמור לרב אזי כשהרב משבח עצמו או את קהילתו בהגזמה או שנדמה להגזמה, זה מעורר התנגדות והוא עוזב.

וזה בחי' מה שארז"ל דעת רבי אליעזר ורבי יהושע בגמ' (זבחים קטז)/יב שיתרו בא להתגייר כיון ששמע על נס קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, והלך לו קודם מתן תורה/יב לגייר את בני משפחתו/יב,

^{כא} תורה מד תנינא – גם מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות וישוטים ובלבולים גדולים. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם, דהיינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא פראי במה שעושה. כי בשר ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא וכו' (עבודה זרה ג), ולא נתנה תורה למלאכי השרת' (קדושין נד). ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא י"ח): "וְחֵי בְהֵם", ולא שְׁמֹת בְהֵם, (יזמא פה): כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במרה שחרה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחרות שלהם (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל):

^{כב} מבוא שער י' ח"ב פ"ג שער הקליפות – והנה פני הקליפות כנגד אחורי החשמ"ל הנו' ואחורי הקליפות כנגד האור המקיף לפי שאין יכולת בחיצונים להתאחו כלל באור המקיף אלא באור הפנימי כנודע ואינו יכולים להחזיר פניהם נגד המקיף כלל אלא כנגד הפנימי והנה הגם כי זה החשמ"ל הוא לבוש והוא יותר עב וגם מן הכלים של ז"א עכ"ז להיותו מבחי' אימא אין הקליפות יכולת להתאחו בקדושה כלל ע"י זה המלבוש של החשמ"ל וגם כי כל לבוש ולבוש יש לו אור מקיף ואותו האור מונע את החיצונים להתאחו להיותו בחינת אור מקיף והנה קליפת נוגה היא הסובבת את זה החשמ"ל כנוצר ביחזקאל ונגה לו סביב ובתוכה כעין החשמ"ל ומתוך החשמל הם חיות הקדש שהוא שלשה אבות ומלכות וזה הנגה היא הקליפה של טוב ורע מעורב וע"י הקליפה זו יונקים החיצונים מן הקדושה דרך החשמל הנו' אך החיצונים הם רע גמור הנקרא צלמות דבר ונוקבא אשת זנונים נחש וסמאל ולקמן נבאר בע"ה פירש קליפת נוגה מה עניינה והיא הנזכר בפרשת ויקהל דבאי נגה מפתה נחש לאתתא כי היא טוב ורע ועל ידה יונק הנחש מהנוקבא קדושה ואלו החיצונים הם ג' קליפות האגוז רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת והם סביב קליפות נוגה וקליפת נוגה סביב לחשמ"ל הנו'.

^{כג} עין ספר המדות והיל ובנייט ציון לשנות רבה פירשה כס פסקא ה'

^{כד} ספר המידות – ערך למוד חלק שני אות י'. בשעה שהתלמיד בא לשמוע תורה מפי הרב, אזי גם הרע של התלמיד, הינו הקלפות שנבראו על ידי הרע שלו, באים גם כן לשמע וליונק, אבל על ידי שכל תלמיד אינו שומע אלא השייך לנשמתו כנוצר לעיל, על ידי זה בורחים הקלפות ואינם יכולים לשמע. אבל יש קלפה דקה שהיא קרובה לקדושה, והיא אינה בורחת אלא כשיש בתורה ישועת ישראל, אזי היא גם כן בורחת. וסימן לדבר: "וישלח משה את חותנו", למאן דאמר יתרו קדם מתן תורה בא והלך לו:

^{כה} עיני תורה זו אות א' – כי כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל ישראל, כמו שאמר: 'בראשית בשביל ישראל, שנקרא ראשית' (א). כי ישראל עלה במחשבה תחלה' (ב), דהיינו שהשם יתברך צפה להתפארות והשעשועים שיקבל מישראל, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ט): "ישראל אשר בך אתפאר", ובשביל זה נברא את כל העולם. נמצא, שכל העולם כלו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל, וזה היה כלל הבריאה, דהיינו שכלל הבריאה היה בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל: וכן פרטי הבריאה הוא בשביל פרטי ההתפארות של ישראל. כי יש בכל אחד ואחד מישראל התפארות בפרטיות, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות, ואפלו בפרטיות שבישראל, אפלו פרטי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פרטי ישראל, יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות. וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל איבר ואיבר ובכל תנועה ותנועה של ישראל התפארות אחר. ויש לפעמים שאיזה פרטיות שבישראל עושה נעניע עם הפאה שלו, והשם יתברך יש לו התפארות גדול גם מזה:

^{כז} זבחים קטז. – דאיתמר בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה למ"ד יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח. כתנאי (שמות יח-א) וישמע יתרו כהן מדין מה שמועה שמע ובא ונתגייר ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע שהרי כתיב בצדו (שמות יז-ג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע (ובא) שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל (מלכין) עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שאמרו (ותהילים כט-ט) ובהיכלו כולו אומר כבוד נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם (אמר להם) ותהילים כט-י) ה' למבול ישב ואמר להם) וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' (ישעיה סו-טז) כי (הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו משחית כל

דהיינו שמשנה רבנו שלח אותנו, כי מתן תורה היה רק לישראל בלא תערובת זר, לכן הערב רב אע"פ שהיו וראו אבל לא שמעו את מתן תורה/י¹⁰, וגם יתרו אע"פ שבא בלב שלם להצטרף לעם ישראל/י¹¹ נחשב זר למתן תורה כמבואר גם במדרש/י¹² **כי יתרו הוא בחי' הקליפה הדקה** י¹³ קליפת נגה, שאינה רק רע כמו ג' הקליפות הטמאות/י¹⁴, אלא היא תערובת טוב ורע. ואע"פ שכל הגרים הם מקליפה נגה/י¹⁵, שונה מהם יתרו שהתגייר

בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר (ותהילים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן [מידן] פתחו כולם ואמרו (ותהילים כט-יא) ה' יברך את עמו בשלום ר"א אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא' (יהושע ה-א) ויהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע (יהושע ב-י) כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף.

¹² **בגמ' בבלי וירושלמי** נחלקו תנאים אם יתרו בא לפני או אחרי מתן תורה. והמפרשים על התורה גם נחלקו בזה, עיין תורה שבע"פ תחילת פרשת יתרו בהערה אות א' - שדעת האבן עזרא ורשב"ם ורד"ק כתבו שיתרו בא לאחר מתן תורה. ולעומתם הרב סעדיה גאון ורלב"ג ואברבנאל ור"י ערמא וספורנו כתבו שיתרו בא והלך לפני מתן תורה. אלא שעל דעה זו קשה מפרשת בהעלותך שאחרי מתן תורה משה רבנו מבקש מיתרו שישאר עמם, על כן יש דעה שלישיית שיתרו בא לפני מתן תורה וחזר לביתו ושוב בא להר סיני אחרי מתן תורה וזו דעת הרמב"ן ור"ח והכספי. ועיין תוס' ע"ז כד: שמקשה על שתי הדעות הראשונות.

ונראה שזו גם דעת רבנו ממה שגם בתורה ח' תנינא אות ג' ותורה עט תנינא הביא את הגמ' הזו שיתרו בא כיון ששמע קריעת ים סוף ומלחמת עמלק ולא הזכיר את דעת ר"א המודעי שבא כיון ששמע על מתן תורה.

ואמנם על הדעה שבא אחרי מתן תורה ראיתי מקשים א"כ מתי התקיים שמש רבנו יצא לקראתו ואכל עמו סעודה הרי למחרת מתן תורה עד יום כפור ארבעה חדשים עלה למרום לקבל לחות ולפייס ולקבל לחות שניות.

¹³ **וחזר אחרי מתן תורה** בעודם בהר סיני, ואז יעץ לו העצה של אתה תחזה. ועיין במדבר (פרק י' כט-לב) שכשנסעו מהר סיני משה רבנו אומר ליתרו נוסעים אנחנו לכה איתנו וכו' והשיב לו "לא אלך כי אם אל ארצי" ומשה בקש ממנו "אל נא תעזוב אותנו וכו' והיתה לנו לעינים והטבנו לך". וכנראה שאז כן נשאר איתם. עיין רמב"ן (שמות יח א' ד"ה וכן נראה לי).

ולפי המבואר לקמן שטעם שהלך יתרו היה הקליפה שבורחת בשמועת ישועות ישראל, צ"ע מדוע חזר, לכן נראה לומר שכשחזר היה בבחי' גירות חדשה, כי גרות ראשונה היתה לפני שעם ישראל בעצמם יצאו מדין בן נח (כידוע המחלוקת בזה עיין דרוש א' בספר פרשת דרכים) וכ"ש שגר המצטרף אליהם לא יצא לגמרי, אבל אחרי מתן תורה יש לו דין של גר כמו כל גר, ומסתמא אז כבר נודע לו כל הי"ג עיקרים של תורה ועל דעת זה בא, ולא כמו ביאה ראשונה שעדיין עשה ממש מע"ז. (דברים רבה ב' כח). ולפ"ז מובן דעת ר"א המודעי שיתרו שמע מתן תורה ובא, כי באמת הגרות השניה היא העיקרית והיא גרות חדשה שכבר לא עשה ממש מע"ז מכח מתן תורה ששמע.

¹⁴ **כמבואר בשפתי כהן** שמות יח כז - וישלח משה את חותנו. פירש רש"י ז"ל לגייר בני משפחתו, ובמדרש תנחומא (מהדורת בובר פרשה זו י"א) וישלח משה את חותנו ואחר כך אמר בחודש השלישי אמר שלמה (משלי י"ד, י) לב יודע וגו', אמר הקב"ה בני היו משועבדים בטיט ולבנים ויתרו היה יושב בתוך ביתו בבטח ובהשקט ובא לראות בשמחת התורה עם בני, לכן וישלח משה את חותנו ואחר כך בחודש השלישי. כבר אמרתי פרשת שמות שאת מכוונות הגלות היתה כדי ללבן חומרם כדי לקבל התורה, זהו בחומר ובלבנים, ויתרו לא נזדכך חומריו ואינו כדאי לקבלת התורה, וכן קיבלנו שערב רב לא שמעו עשרת הדברות, וכן הוא אומר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל דוקא, אתם ראיתם ולא ערב רב... עכ"ל שפתי כהן.

¹⁵ **אע"פ שגם לישראל** היה מתן תורה דין של גרות, אבל ישראל היו בני יעקב שפסקה ממנו הזוהמה (שבת קמו) ונשמתם היו נשמות גבוהות מטפי דעת אדם הראשון ונזדככו בשיעבוד מצרים. ויתרו היה בן מדיין בן אברהם מקטורה המצרית. ונשמתו מהטוב של קין.

¹⁶ **מדרש רבה** שמות - פרשה כט פסקה ה' ד"א אנכי ה' אלהיך הה"ד (ישעיה מג) אנכי הגדתי והושעתי והשמעתי וגו' אנכי הגדתי למצרים שברחתם כדי שישמעו וירדפו אחריכם ויטבעו בים שנאמר (שמות יד) ויגד למלך מצרים כי ברח העם והושעתי אתכם שנאמר (שם) ויושע ה' ביום ההוא את ישראל והשמעתי לעובדי כוכבים שנאמר (שם טו) שמעו עמים ירגזון, ואין בכם זר שנאמר (שם יח) וישלח משה את חותנו מיד בחדש השלישי ואתם עדי נאם ה' ואני אל אנכי ה' אלהיך:

¹⁷ **צ"ע כיון** שהתגייר לפני מתן תורה שעדיין לא היה שם ישראל בעולם, כי כלל ישראל יצאו מדין בן נח לגמרי רק במתן תורה ויתרו לא היה אז. האם זו הסיבה שאינו דומה לשאר גרים או כיון שהיה בהר סיני סמוך למתן תורה כבר פסקה זוהמה ממנו כמבואר בהגדה של פסח בפיוט אילו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו. עיי"ש ביאור הכלבו שבהר סיני בטל הספק מלבם. וכן כתב האלשיך שם שבקרבה להר סיני בטלה הזומה. מאידך אולי דווקא הקרבה להר סיני בשעה של קולות וברקים ושכינה שורה עליו, ואז יתרו כבר לא היה שם. עכ"פ מבואר כאן שאפילו אם היה במתן תורה לא היה מועיל לו להחשב ישראל גמור אלא נשאר בגדר זר כמבואר במדרש שעל כן משה רבנו שלח אותו.

¹⁸ **עיין תורה פב** - הנה נודע, פי' יש שלש קלפות, רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת (יחזקאל פרק א'). וקלפת נגה, היא בין השלש קלפות ובין הקדושה. ולפעמים נכללת בקדושה, ולפעמים נכללת בקלפה, והיא בבחינת נשמת העשוקים ודי למבין (וזה סבא דמשפטים דף ק"ג). וזהו בחינת סדרי בראשית, שלש שני ערלה, פנגד השלש קלפות הנ"ל, ורבעי הוא פנגד נגה. והוא בחינת חשמ"ל, פי' לפעמים נכללת במ"ל אורות. וזהו סוד מילה, פי' יש שלש עורות, הם שלש קלפות. ועור דק רביעי, בחינת נגה:

¹⁹ **עיין שער הגלגולים** - הקדמה לד - ואמנם ר' עקיבא עצמו שרש נפשו היתה מן פנימיות הקדושה, אלא שע"י חטא קדמון יצאת אל הקליפות, ואח"כ חזרה בקדושה. ואע"פ שנקרא גר, אינו גר ממש. אבל שאר נפשות הגרים אינם כך, כי עיקר מציאותם והוייתם היא מן אותה הקליפה הנקראת קליפת נוגה, שפעמים היא מסאבא, ופעמים חזרת אל הקדושה, כנזכר בפרשת ויקהל בספר הזוהר, וז"ס מ"ש רז"ל קשים גרים לישראל כספחת וכו'. והענין הוא, כי האיש ההוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אחת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנזכר בפרשת שלח לך. ואחר אשר נתגייר, זוכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כשאר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כנודע. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירתו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השניה הנקראת ישראל.

לפני מתן תורה/טו, ואינו דומה לישראל שנודרך גופו בשיעבוד, והיה בחי' קליפה דקה **שבורחת כששומעת ישועות/טו** ישראל [טו] כי אע"פ ששמע ישועת ישראל דהיינו קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, שאדרבה גרם לו לעזוב כבודו ולבא להצטרף לישראל, זה כי חשב למעלת הקב"ה, כמ"ש (קהלת ג' טו) והאלקים יבקש את הנרדף (ספורנו פסוק ט/ט), ודן את הרודף מדה כנגד מדה כמ"ש (שמות יח יא) כי בדבר אשר זדו עליהם, ועל כן אמר (שם) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, ואמרו במדרש/טו שאע"פ שאמר שהקב"ה גדול מכולם, אבל נתן ממש בע"ז, כאילו יש להם איזה כח עצמי, ורק שה' גדול וחזק יותר. נמצא לדבריהם יתרו היה סוחר טוב שבחר בבעל כח החזק ביותר מכל בעלי הכוחות. אבל כשבא למשה רבנו שסיפר לו/טו שישועות ישראל התחילו הרבה קודם כי ישראל הם כל כוונת הבריאה, ונקראים בניו להקב"ה מרוב אהבתו אותם (מפרשים/טא), נמצא יש הבדל מהותי בין גוי ליהודי, זה הוא לא יכול היה לסבול, כמ"ש/טב ויחד יתרו שנעשה בשרו חרודין חרודין (סנהדרין צד.). ומשה רבנו בכוונה סיפר לו זאת, כדי שיתרו ילך לפני מתן תורה, כי היה קליפה כזו שיכולה לינק מהתורה עצמה, כי בא לשמוע ולקבל אבל לא בביטול גמור אלא עם בקורת, ולא כמו

טו **אע"פ שמבואר** בשער הגלגולים שכל הגרים הם מקליפת נגה, אין הכוונה שאסור לומר תורה לגר. והטעם נ"ל שכל הגרים נשמתם הייתה בהר סיני בשעת מתן תורה וכו' שתפסק הזוהמה מהם כמבואר בשבת קמו; וכיון שהם מתגיירים אחרי מתן תורה מקבלים נפש קדושה של ישראל שהייתה בהר סיני. אבל יתרו אם היה נמצא במתן תורה היה בא עם הגוף שלו העבור שלא נודרך בשיעבוד מצרים (ובפרט שהוא ממדין שהם מורע חם בן נח) וכנראה מצד הגוף נחשב זר ביחס לישראל. וצריך גם לומר שיש חילוק בין מתן תורה שהיה שרש נתינת התורה לישראל בכל הדורות, לבין צדיק שאומר תורה לצבור שבוה יכול גם גר לשמוע ולקבל. ועוד שגר שבא היום להתגייר תחילה דוחים אותו ואח"כ מבארים את ה"ג עיקרים של תורה וממילא הוא בא על דעת זה אבל יתרו כשהתגייר עדיין לא נודע לו יג' עיקרים. כמבואר בדברים רבה ב' כח שעשה ממש מע"ז שאמר שה' גדול מהם ולא שרק הוא אלקים.

טו **לעיל אמר ישועת ישראל.** וצ"ע האם דווקא או לאו דווקא.

טו **הע"פ שכל ששמע ישועת ישראל** משה רבנו סיפר לו ישועת מסוג אחר. והענין רב לענין שיהיו רק רוח ולא ששמו כמבואר בספיקו כהן שמוח יח כז.

טו **ספורנו** – (שמות יח ט') ויחד יתרו על כל הטובה. לא שמח על אבדן מצרים כראוי למקנא לכבוד קונו, כענין ישמח צדיק כי חוזה נקם אבל שמח על טובתם של ישראל, כמרחם על דמעת העשוקים:

טו **עיין דברים רבה ב' כח** – "כי ה' הוא האלהים", רבנן אמרי יתרו נתן ממש בעבודת כוכבים שנא' (שמות יח יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. נעמן הודה במקצת ממנה שנא' (מלכים ב' ה) הנה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל. רחב שמתהו בשמים ובארץ שנא' (יהושע ב') כי ה' אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, משה שמו אף בחללו של עולם שנא' כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מהו אין עוד אפילו בחללו של עולם

טו **שמות פרק יח ח'** – וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחַתָּנוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְרַתָּם בְּרָדָךְ וַיִּצְלַם יְיָ לְדָוֶד:

שפתי כהן – ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה וגו'. מה צורך בסיפור והלא שמע הכל שנאמר וישמע יתרו את כל אשר עשה אלהים, רש"י ז"ל פירש למשוך לבו לקרבו לתורה, כי אף על פי ששמע, בחזרת סיפור הדברים עושים רושם בחזרתם. עוד נאמר שהסיפור הוא שחשב משה אולי שמע יתרו שלקחו ממנום ויהיה בזה חילול ה', לזה הקדים לו משה לומר שכל העושר שנתן להם לא היה אלא בסיבת ישראל, שהביא רעב על כל העולם, הסיבה היתה כדי שירדו בני יעקב וזה היתה סיבה שהובא שם כל כסף וזהב של כל העולם שנאמר (בראשית מ"ז, ט"ו) ויתום הכסף, זהו ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לישראל, לא אמר את כל אשר עשה אלהים, כמו שאמר וישמע יתרו את כל אשר עשה אלהים, הוא שמע הדין שנעשה להם ומשה הודיעו הטובה שבא להם בסיבתם של ישראל ועבדו בהם זה כמה שנים והיו כפויי טובה, אם כן כל מה שלקחו מהם היה בדין, שאם לא היה בדין כשבאה עליהם התלאה בדרך שהוא עמלק לא היה מן הדין להצילם ומאחר שהצילם ה' מכאן שכל מה שלקחו בדין לקחו,...

נחל קדומים בשם מהרח"ו – וז"ש ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל דוקא בעבורם ולא בשביל שהתריס נגדו יתברך והראיה את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה' ש"מ דאכתי חביבותיהו גביה ובשבילם עשה הכל זה תורף דבריו ז"ל בקיצור נמרץ:

טו **עיין משכיל לדוד ושפתי כהן שמות יח ח'** ששואלים מה היה למשה רבנו לספר לו יותר ממה שכבר ידע ועי"ז בא להתגייר. ותריך **המשכיל לדוד** – ומשה סיפר לו כי לא כן הדבר רק שעל הים נמי היה שם תלאה מעבירה דב"פ חטאו על ים סוף בירידתן ובעלייתן ואפילו הכי הצילם ה' באהבתו ובחמלתו על בניו.

ושפתי כהן באר שמושה סיפר לו שגם הרעב שקדם לירידת ישראל למצרים לפני 210 שנים היה לטובת ישראל כדי שכל ממון העולם יגיע למצרים וישראל יצאו ברכוש גדול ממצרים. עי"ש.

טו **שמות פרק יח ט'** – וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם:

רבנו בחיי – ובמדרש (סנהדרין צד.) ויחד יתרו נעשה בשרו חרודין חרודין והיינו דאמרי אנשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה, וביאור עד עשרה דרי כי יתרו היה עשירי למצרים בנו של חם והיו המצרים אנשי בריתו וקרוביו, ואף בני מצרים ובני מדין קרובים היו שהרי מדין בנו של אברהם היה מקטורה, ואברהם יצא משם בנו של נח, ומצרים בנו של חם שנאמר (בראשית י, ו) ובני חם כוש ומצרים, וכשם שהיו עשרה דורות מנח ועד אברהם כך תמצא עשרה דורות מחם בן נח עד מדין בן אברהם, ועשרה דורות ממצרים בן חם עד יתרו שהוא מבני מדין, ועל כן דרשו עד עשרה דרי שהרי יתרו אף על פי שנתגייר ונבדל לגמרי מהם מכל מקום בשרו יכאב עליו בפורענותם אף בדרך עשירי:

חומת אנך לחיד"א – ויחד יתרו שנתבררה נשמתו והיא חלק הטוב שבקין וגם נעשה בשרו חרודין על שלקה פרעה רע של קין והיה חלק ממנו.

עם ישראל שהכתוב מעיד עליהם "עם נבל ולא חכם", דהיינו שסילקו את כל השכל העצמי שלהם כדי לקבל את התורה כמבואר בתורה קכג/י"ג:

והוא עניין נפלא ותימה שאע"פ שמתן תורה היה מכח הכבוד שמים העצום שנעשה ע"י שיתרו הכהן הגדול של עבודה זרה בא ואמר (שמות י"א) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, והתגייר, כמבואר בזוהר יתרו דף סז:י"ג וכמבואר בתורה י"ג/י"ג שעיקר הכבוד שמים הוא מהרחוקים דייקא, ועוד גם לעיל הוא הדוגמא למי ששומע את האמת ומקבל אותה עד שנשבר לבו ובא להתגייר, דהיינו לעזוב את כל הכבוד העצום שהיה לו ולסבול רדיפות וביזיונות בשביל להיות חלק מעם ישראל, ואע"פ כ במתן תורה עצמו לא היה ראוי להיות כי נחשב זר כמבואר בשמות רבה כט ה. וכמבואר כאן כי אם היה נמצא במתן תורה היה גורם יניקה לקליפת נגה ממתן תורה. אבל הערב רב מהם לא חשש משה רבנו כיון שהן לא קליפת נגה אלא קליפה טמאה שאין לה יניקה מהתורה עצמה. וכמבואר בזוהר כי תשא קצב. שהערב רב לא היו גרים כראוי. ועל כן רק ראו את מתן תורה אבל לא שמעו כלום (שפתי כהן) כי הקב"ה בוודאי אמר את התורה באופן שרק הראוי ישמע.

נמצא כדי למנוע יניקת הג' קליפות טמאות צריך לומר את התורה ביגיעה, ואמנות, ופלס המשקל, כדי אף אחד לא ישמע יותר מכוחו להבין ולעשות תשובה, ואע"פ כ עדין יש יניקת קליפת נגה, שאין לה ביטול כראוי לרב, ומחפשת היתרים/י"ג גם בתורה ששומע לפי השגתו, וכדי שהיא לא תינק צריך לדבר מישועות ישראל לפני שמתחיל לומר תורה. ואולי זה הבחי' שהצדיק מרחק אפילו תלמידי חכמים אע"פ שמקרב רחוקים ביותר, כמבואר כאן שמי שהוא קליפת נגה מעורב טוב ורע אין לו תקנה אלא לרחק ואילו מי שהוא אפילו עדיין במדרגה רעה, יש לו תקנה כי אפשר להשמיע לו רק מה שראוי לשמוע, עד שיזכה להיות טוב. אבל מי שקרבו אותו והתקרב ולא נעשה טוב אלא נגה עם ביקורת בלב, אין לו תקנה, בחי' יתרו שאע"פ שהיה היחיד מכל העולם ששמע והתעורר להתגייר בלב נשבר, אבל כשהתגייר היה לו הרבה בקורת על מעשיו של הצדיק והתחיל נותן לו עצות/י"ג.

והצדיק האמת שבא לומר תורה לצבור מפחד מאד שמא יש בצבור השומעים מי שישמע מה שלמעלה ממדרגתו וע"ז יהיה יניקה לקליפות, נמצא שהצדיק בדבריו גרם לחזק את הס"ט"א. (ובתורה קלד מבאר שאם השומע לא מתעורר בתשובה מדברי התורה כמו יתרו נמצא שדבריו לבטלה וזה בחי' גם הברית כמו ז"ל ואם השומע כן שומע אבל טועה בהבנה ובמקום לעשות תשובה עושה מעשה פגום נחשב כמו שהרב הוליד וולד פגום וזה ניאוף ממשש, ויגרם לצדיק שגרם לזה התגברות התאוה עי"ש) על כן **יש לו אימה גדולה כשאומר תורה יותר מאימת ר"ה ויה"כ** ראש השנה יום הכפורים [י"ח]:

צ"ע מה הקשר והיחס בין אימת ר"ה שהיא אימת העונש לאימת הסכנה שתהיה יניקה לקליפה מהתורה שלו. ומדוע זה יותר מזה. הרי גם בר"ה וי"כ האימה ופחד היא שמא נכשל בעבירה במשך השנה שעברה וגרם יניקה לחיצונים. ואולי כי הצדיק מפחד שמא יקלקל ויגרום פגם בעולמות, יותר מהפחד שאחרי מעשה שמא פגם וייענש.

עין תורה קכג - ...וישראל בעת קבלת התורה היו להם חכמות גדולות כי אז היו עובדי עבודה זרה שבימייהם, שהיה טעונתם על פי חכמות וחקירות גדולות פידוע. ולולי שהיו ישראל משליכין מעצמן החכמות, לא היו מקבלים התורה. כי היו יכולים לכפר בפל, חס ושלום, ולא היה מועיל להם כל מה שעשה משה רבנו עמיהם. ואפילו כל האותות והמופתים הנוראים שעשה לעיניהם, לא היה מועיל להם, כי גם עתה נמצאים אפיקורסים הופרים על ידי שטות וטעות חכמתם. אף ישראל עם קדוש ראו האמת, והשליכו החכמות, והאמינו בה' ובמשה עבדו, ועל ידי זה קבלו התורה. והינו שתרגם אונקלוס (דברים ל"ב): "עם נבל ולא חכם", עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו. כי עקר קבלת התורה היה על ידי ולא חכימו, הינו על ידי שהשליכו מאתם כל החכמות כנ"ל:

זוהר יתרו דף סז: וכיון דההוא מלך וכהן אודו לקודשא בריך הוא ואתברו קמיה, כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה על כלא עילא ותתא, ועד דאסתלק קודשא בריך הוא ביקריה כד אודו אלין קמיה, לא אתייהבת אורייתא, עד לבתר דאתא יתרו ואודי ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, ברוך ה' אשר הציל אתכם וגו', כדין אסתלק קודשא בריך הוא ביקריה עילא ותתא, ולבתר יהב אורייתא בשלימו דשלטנו על כלא.

תורה י' אות ו (ב) כי עקר גדלתו של הקדוש ברוך הוא הוא, שגם העבדים ידעו שיש אלקים שליט ומושל, כמובא בזהר (יתרו טז): 'כד אָתָא יתרו ואמר: 'כי עתה ידעתי כי גדול ה' וכו', כדין אתיקר ואתעלא שמא עלאה':
י' אולי זה הטעם שאסור ללמד תורה לאשה.

עין בספר לקוטי בתר לקוטי תנינא בשם הקדוש ר' משה מקוברין שכתב שמשחשש שיתן לו עוד עצות עד שיגע בעיקר התורה לכן שלח אותו. **עוד שם בשם רבי בונם מפשיסחא** שמשה אמר לו אין אנו צריכים לעצות שלך, טוב שתלך לביתך ותלמד את בני ביתך. **וכעין זה במדרש שמחה פ' יתרו בשם וילקט יוסף** אמר לו (משה) קבלתי עצתך, אבל אבקש שלא תיתן לנו עוד עצות. **וכעין זה בתורת יחזקאל פ' יתרו בשם בית יעקב** ליקוטים שאע"פ שהצדיק עושה העיצה שנותנין לו, אבל טוב יותר היה בלעדיה ומספר שם מעשה לבאר.

ובשם הרב שמעתי שיעץ למנות שרים לשפוט כדי שלא יראו ישראל את פני הצדיק.

ועיין ילקוט ראובני אות מד בשם גלי רזיא שכתב שכל כוונת יתרו מתחילה כשקרא למשה לאכול לחם וכשנתן לו את צפרה וכשיעץ על שרי עשרות מאות ואלפים הכל היה לרעה ולכן שילח אותו משה עי"ש.

עד כאן ביאור חברותא לתורה מז תנינא